

Jongeren en plaatsbinding

Een onderzoek naar de plaatsbinding van jongeren in de Hoogte met hun alledaagse plekken

Jongeren en plaatsbinding

Een onderzoek naar de plaatsbinding van jongeren in de Hoogte met hun alledaagse plekken

Master Thesis
Culturele Geografie
September 2016
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Begeleidster:
dr. B. van Hoven

Auteur: T.E.M. Drabe
S1952226

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterthesis ter afsluiting van de Master Culturele Geografie. Met het afronden van deze thesis komt er einde aan de eerste Master en begint tegelijkertijd mijn tweede Educatieve Master. Afgelopen jaar heb ik met veel plezier de Master Culturele Geografie gevolgd. Deze thesis was daarin de laatste horde die genomen moest worden, dit ging met vallen en opstaan.

Ik wil daarom als eerste mijn begeleidster Bettina van Hoven bedanken voor de hulp die ze mij heeft geboden. Ik heb wat opstartproblemen gehad maar ben uiteindelijk door haar hulp hier doorheen gekomen. Ook wil ik graag jongerenwerker Arlan bedanken voor de hartelijke ontvangst in het buurtcentrum, zonder Arlan had ik niet zoveel jongeren in de Hoogte kunnen spreken. Tot slot wil ik alle respondenten bedanken voor hun verhalen die ze met mij wilden delen.

Tot slot wil ik mijn familie, vrienden en studiegenoten bedanken voor de steun die ze mij hebben gegeven tijdens het schrijven van deze scriptie. Mijn fysieke ongemakken hebben het er niet makkelijker opgemaakt maar door jullie steun is het uiteindelijk gelukt om de thesis succesvol af te ronden. In het bijzonder wil ik hiervoor bedanken mijn vriendin, Cootje, Karel en Bas.

Tjeerd Drabe

Foto voorpagina: foto van een straat in de Hoogte (Bron: <http://www.kaw.nl/project/renovatie-de-hoogte-groningen/>)

Samenvatting

Het aantal inwoners van de stad Groningen groeit. Steeds meer gezinnen kiezen ervoor om in de stad te blijven wonen terwijl hun kinderen opgroeien. De druk op de openbare ruimte neemt hierdoor toe. Het blijkt dat percepties en meningen van jongeren over de openbare ruimte vaak afwezig zijn binnen grote kwalitatieve onderzoeken omtrent de leefomgeving, omdat jongeren als respondenten ontbreken. Het doel van dit onderzoek is daarom de binding met alledaagse plekken van jongeren in de Hoogte te beschrijven en te onderzoeken hoe deze binding wordt beïnvloed ^.

Het onderzoeksgebied is de wijk de Hoogte in Groningen. Deze wijk wordt onderzocht omdat uit kwantitatieve onderzoeken blijkt dat de leefbaarheid in de Hoogte niet positief wordt beoordeeld. In dit onderzoek is er gesproken met een jongerenwerker uit de Hoogte die werkt bij het WIJ-team Groningen. Verder is er gesproken met 13 jongeren die woonachtig zijn in de Hoogte.

De jongerenwerker werkt in het buurtcentrum dat als ontmoetingsplek dient voor jongeren. Jongerenwerkers verzorgen activiteiten en begeleiding voor jongeren in het buurtcentrum. Met de jongerenwerker is gesproken omdat hij door zijn werk inzicht heeft in de ervaringen en meningen van jongeren met betrekking tot de Hoogte. Met de jongerenwerker is een diepte interview afgenomen waarin vooral onderwerpen omtrent jongeren, omgang, begeleiding en functie van buurtcentrum werden besproken.

Met de jongeren uit de Hoogte zijn diepte interviews afgenomen en een focusgroepgesprek en foto elicitation uitgevoerd. Bij alle onderzoeksmethoden stond de perceptie van jongeren centraal met als doel inzicht te krijgen in hoe jongeren verbonden zijn met de alledaagse plekken in de Hoogte. De jongeren zijn geworven via het buurtcentrum en een middelbare school in Groningen, op deze plekken zijn de interviews afgenomen.

In dit onderzoek blijkt dat jongeren verschillende bindingen hebben met alledaagse plekken in de Hoogte. Jongeren die lang in de Hoogte wonen zijn vaak gehecht aan sociale netwerken en identificeren zich met de wijk. Jongeren die korter in de Hoogte wonen zijn vooral gehecht aan de fysieke eigenschappen van de wijk zoals voorzieningen en speeltuinen. In dit onderzoek spelen de verschillende achtergronden van de jongeren een belangrijke rol, deze zijn ontstaan door de renovatie en nieuwbouw in de wijk. Hierdoor is de bevolkingssamenstelling afwisselender geworden. Dit resulteert in een plaatsbinding die varieert tussen de jongeren en dit leidt tot verschillende ervaringen over alledaagse plekken.

De verschillende bindingen van de verschillende groepen in de Hoogte geeft de afzonderlijke gemeenschappen weer. De inwoners met verschillende achtergronden hebben weinig contact met elkaar waardoor er nauwelijks sociaal kapitaal wordt uitgewisseld omdat er geen 'bridging social capital' wordt ontwikkeld. Het is daarom van belang dat het derde socialisatiemilieu verder wordt ontwikkeld zodat gemeenschappen minder gesloten worden, hierdoor wordt sociaal kapitaal ontwikkeld, neemt de sociale cohesie toe en kunnen verschillen in plaatsbinding minder groot worden.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding en relevantie	7
1.2 Onderzoeksvragen	7
1.3 Opbouw thesis	8
2. Theoretisch kader	9
2.1 Transitiefase en het gebruik van plaatsen	9
2.2 Plaatsbinding	10
2.3 Persoon dimensie van plaatsbinding	11
2.3.1 De invloed van woonduur en sociaal kapitaal	12
2.3.2 Ontplooiing van jongeren in relatie met plaatsen	13
2.3.3 Het lichaam	14
2.4 Proces dimensie van plaatsbinding	15
2.5 Plaats dimensie van plaatsbinding	16
2.5.1 De invloed van volwassenen in publieke ruimtes	16
2.5.2 De invloed van buurtcentra en jongerenwerkers in publieke ruimtes	17
2.5.3 Belang van territorialiteit in het dagelijks leven	18
3. Methodologie	19
3.1 Inleiding	19
3.2 Beschrijving onderzoeksgebied	19
3.3 Dataverzameling	21
3.3.1 Interview	21
3.3.2 Focusgroepgesprek	21
3.3.3 Fotografie	22
3.3.4 De interviewlocaties	22
3.3.5 Wervingsprocedure	23
3.3.6 Analyse van resultaten	25
3.4 Positionality & ethiek	26
4. Analyse	29
4.1 Inleiding	29
4.2 Verschillende bindingen van jongeren met de Hoogte	31
4.3 De invloed van persoonlijke eigenschappen op plaatsbinding	34
4.4 De invloed van plaats eigenschappen op plaatsbinding	37
5. Conclusie	42
Literatuurlijst	45
Bijlagen	50

Lijst van figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1	Het plaatsbinding model van Scannell & Gifford (2010)	11
Figuur 2	De wijk de Hoogte	19
Figuur 3	Ontwikkelde codes	25
Figuur 4	Kaart van de Hoogte	29
Figuur 5	Plekken waar jongeren een binding mee hebben	30
Figuur 6	Fietspad aan de rand van de Hoogte	40
Figuur 7	Binnenplaats gefotografeerd door Jasmijn	40
Figuur 8	Binnenplaats gefotografeerd door Fien	40

Tabellen

Tabel 1	Cijfers over de Hoogte uit 2009 en 2015	20
Tabel 2	Cijfers over de gemeente Groningen uit 2013	20
Tabel 3	Voorbeeld interviewvragen	21
Tabel 4	Gegevens respondenten	24

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en relevantie

Waar eerst voornamelijk alleenstaanden de stad boven buitenwijken en dorpen verkozen, kiezen nu ook veel gezinnen ervoor om in te stad te blijven wonen. Het aantal huishoudens in Groningen stijgt het sterkst vergeleken met de tien grootste gemeenten, afgezien van Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag. De groei van het aantal gezinnen zorgt ervoor dat er meer druk op de openbare ruimte komt, omdat gezinnen meer ruimte nodig hebben dan de gemiddelde stadbewoner (Karsten & Felder, 2016; PWL/CBS, 2013).

Het blijkt echter dat in brede regionale of nationale kwantitatieve onderzoeken met betrekking tot leefbaarheid in steden, zoals het Wijkkompas (Onderzoek & Statistiek Groningen, 2014) en de Leefbaarometer (Rijksoverheid, 2016), percepties van jongeren en gezinnen vaak afwezig zijn. In het wijkkompas van de gemeente Groningen hebben alleen inwoners vanaf 18 jaar via een enquête hun mening over de leefbaarheid gegeven. Uit dit onderzoek blijkt dat in de Hoogte de sociale leefomgeving, sociaaleconomische en de fysieke omgeving ongunstig worden beoordeeld (Onderzoek & Statistiek Groningen, 2014).

Op een lager schaalniveau worden jongeren en/of gezinnen vaker betrokken bij onderzoek met betrekking tot leefbaarheid. Uit kwalitatief onderzoek met ouderkindparen van Emmelkamp (2004) blijkt dat voor ouders in stedelijke wijken in Groningen het lastiger wordt om de openbare ruimte in te richten naar hun behoeften: ouders beschouwen hun omgeving niet als de meest geschikt vanwege de sociale onveiligheid en de afwezigheid van sport- en hobbyclubs. Deze sociale onveiligheid wordt beïnvloed door gedrag van buurtbewoners en vreemden die hun kinderen lastig vallen.

Het is belangrijk dat jongeren betrokken worden bij onderzoek omdat de omgeving te vaak wordt gebouwd zonder inzichten van jongeren en kinderen hierbij te betrekken (Kraftl, 2006). Jongeren worden gezien als passieve onderdelen terwijl zijzelf de meest waardevolle bron zijn voor het beschrijven van hun wensen met betrekking tot de leefomgeving (Trell, 2013). Ook kan de manier waarop jongeren plekken gebruiken en de mate van toegang die zij hebben, inzicht bieden in de toegankelijkheid van deze plekken voor andere groepen mensen in de samenleving. Op deze manier kunnen eigenschappen van plekken voor een breed publiek verbeterd worden (Kraftl et al., 2007). Tot slot kan door jongeren rechtstreeks te betrekken in het onderzoek het gat tussen theorie en praktijk verkleind worden. Critici vinden namelijk dat de discipline waarin de geografische wereld van jongeren en hun families onderzocht wordt, genaamd 'Children Geographies', meer betrokken moet zijn bij de praktijk om zodoende nuttiger te zijn (Kraftl & Horton, 2005).

Zoals hierboven beschreven zijn jongeren in de gemeente Groningen ook in beperkte mate betrokken bij onderzoek. Dit heeft tot gevolg dat er weinig inzicht is in de binding van jongeren met de Hoogte (Onderzoek & Statistiek Groningen, 2012; Onderzoek & Statistiek Groningen, 2014). Om dit gat tussen theorie en praktijk te verkleinen wordt in dit onderzoek de relatie tussen jongeren en plaats in de Hoogte onderzocht aan de hand van het plaatsbinding model van Scannell & Gifford (2010), omdat onderzoek met betrekking tot plaatsbinding de complexe ervaringen van inwoners met een wijk inzichtelijk kunnen maken (Lewicka, 2011).

1.2 Onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is om de binding met alledaagse plekken van jongeren in de Hoogte te beschrijven en te onderzoeken welke dimensies van het model Scannell & Gifford (2010) deze binding beïnvloeden. Er zijn daarom twee onderzoeksvragen opgesteld. In de eerste

onderzoeksvraag wordt getracht te beschrijven wat voor binding jongeren met hun alledaagse plekken hebben. In de tweede onderzoeksvraag wordt, aan de hand van het plaatsbinding model van Scannell & Gifford (2010), onderzocht hoe deze binding verklaard kan worden. De onderzoeksvragen zijn als volgt geformuleerd:

- Hoe zijn jongeren verbonden met hun alledaagse plekken in de wijk de Hoogte?
- Hoe kan deze binding verklaard worden aan de hand van het Scannell & Gifford (2010) model?

1.3 Opbouw thesis

In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste theorieën voor dit onderzoek toegelicht en wordt er een conceptueel model geïntroduceerd en toegespitst op jongeren; met dit model wordt de plaatsbinding van jongeren onderzocht. In hoofdstuk 3 worden de onderzoeksmethoden toegelicht en het onderzoeksgebied beschreven. Ook wordt er gereflecteerd op het onderzoeksproces en ethische aspecten. Hoofdstuk 4 bevat de analyse van de resultaten. De thesis eindigt met een conclusie in hoofdstuk 5.

2. Theoretisch kader

2.1 Transitiefase en het gebruik van plaatsen

Jongeren bevinden zich in een transitiefase, een fase van kindertijd naar volwassenheid, van afhankelijkheid naar onafhankelijkheid (Kehily, 2007, in Hopkins, 2010). In deze fase kunnen ervaringen van jongeren anders zijn dan van kinderen en volwassenen. De jongerenfase onderscheidt zich daarom van kindertijd en volwassenheid. In deze paragraaf zal beschreven worden hoe verschillen tussen jongeren en volwassenen zijn ontstaan en wat voor invloed dit heeft op de relatie tussen jongeren en plaatsen ^.

Pas tijdens het industriële kapitalisme is de middenklasse ontstaan. Vanaf de 19^e eeuw ging deze middenklasse zich in toenemende mate bezighouden met het controleren van onhandelbare jongeren die nog niet goed waren voorbereid op het volwassen leven. Hierdoor werd de scheiding tussen jongeren en volwassenen groter. Dit resulteerde in een langdurigere 'jongerenfase'. Vanaf 1950 werden jongeren vanuit een positiever perspectief gezien. Dit omdat ze een nieuwe doelgroep vormden voor de verkoop van kleding en andere producten. Jongeren werden vanaf toen 'teenager' genoemd. Vanaf dat moment werden jongeren niet alleen als probleem gezien, maar ook als 'fun'. Volwassenen hebben echter nog steeds de behoefte om jongeren te controleren omdat jongerengangs en jongerencriminaliteit tot 'moral panics' bij volwassenen kunnen leiden (Skelton & Valentine, 1998). 'Moral panics' kunnen verklaard worden door de sociale leeftijdsbenadering. De sociale leeftijdsbenadering refereert aan de sociale waarden, normen en houdingen van een leeftijdsgroep. Voor elke leeftijdsgroep worden laatstgenoemde aspecten door de samenleving geconstrueerd. Voor jongeren blijkt dit vooral te worden gedaan door volwassenen. Volwassenen proberen zo invloed uit te oefenen op het gedrag van jongeren, omdat het gewenste gedrag van jongeren in ruimtes door volwassenen wordt geconstrueerd. Dit is kenmerkend voor de transitiefase van jongeren.

Holloway & Valentine (2000) stellen dat de sociale leeftijdsbenadering essentieel is voor het onderscheid tussen de transitiefase van jongeren enerzijds en de kindertijd en volwassenheid anderzijds. Dit omdat de ruimtelijke beperkingen die jongeren ervaren veel invloed hebben op de transitiefase waarin jongeren zich bevinden.

Sibley (1995, in Skelton & Valentine, 1998) beschrijft de transitiefase waarin jongeren zich bevinden in relatie tot het gebruik van plaatsen als volgt:

'The boundary separating child and adult is a decidedly fuzzy one. Adolescence is an ambiguous zone within which the child/adult boundary can be variously located according to who is doing the categorising. Thus, adolescents are denied access to the adult world, but they attempt to distance themselves from the world of the child. At the same time they retain some links with childhood. Adolescents may appear threatening to adults because they transgress the adult/child boundary and appear discrepant in 'adult' space' (Sibley, 1995, in Skelton & Valentine, 1998, p. 5).

Dit citaat geeft aan dat jongeren zoekende zijn naar hun rol in de maatschappij. De transitiefase heeft invloed op de toegang tot de publieke ruimte, percepties van de publieke ruimte en het gedrag in de publieke ruimte. Zo zorgt de transitiefase ervoor dat jongeren aan andere aspecten van plaatsen gebonden zijn dan volwassenen. Jongeren hechten waarde aan de mogelijkheden die een omgeving biedt, zoals internet, deze mogelijkheden mogen niet onderdoen voor vergelijkbare plaatsen. Volwassenen hechten meer waarde aan sociale binding in de directe omgeving (Pretty et al., 2003).

2.2 Plaatsbinding

De gevoelens die plaatsen kunnen opwekken bij mensen worden ook wel 'sense of place' genoemd. 'Sense of place' is onder te verdelen in verschillende concepten zoals 'place identity', 'place attachment', 'place dependence' en 'sense of belonging'. (Devine-Wright, Howes 2010). Voor dit onderzoek is het van belang om de verschillen tussen de concepten in te zien, daarom worden ze hieronder kort toegelicht.

'Place identity' is van toepassing wanneer mensen een sterke band met een plaats hebben en daardoor de omgeving gaan gebruiken om zich zelf te omschrijven. Mensen kunnen dan verwijzen naar bepaalde symbolen, waarden, overtuigingen of eigenschappen van een plek. Hierdoor worden plaatsen onderdeel van de identiteit (Devine-Wright & Howes, 2010; Jorgensen & Stedman, 2001). Bij het concept 'place dependence' staan de fysieke eigenschappen, zoals aantal voorzieningen, van een plek centraal. Dit omdat deze eigenschappen een belangrijke rol hebben in de keuze om ergens te vestigen: mensen zijn afhankelijk hiervan (Scannell & Gifford, 2010).

'Sense of belonging' en 'place attachment' (plaatsbinding) worden vaak door elkaar gehaald omdat zij overlappen. Zo geven Holloway & Hubbard (2001) aan dat 'sense of belonging' een 'very deep sense of attachment' impliceert. In het vervolg van dit onderzoek wordt er geen onderscheid gemaakt tussen 'sense of belonging' en plaatsbinding. Het concept plaatsbinding wordt aangehouden, dit concept wordt daarom verder toegelicht.

Plaatsbinding wordt gezien als een emotionele band die individuen of groepen met een plaats hebben. Deze band kan positief of negatief zijn en kan zowel op fysieke als sociale eigenschappen zijn gebaseerd (Pretty et al., 2003; Jorgensen & Stedman, 2001). Hildago & Hernandez (2001) suggereren dat de bereidheid van een individu of groep om zo dicht mogelijk bij een plek te blijven wonen een belangrijk onderdeel van de plaatsbinding is. De betekenis van een positieve en negatieve band die mensen kunnen hebben met een plaats wordt verder toegelicht in deze paragraaf.

Topophilia betekent letterlijk 'liefde voor een plaats' (Tuan 1979, in Holloway & Hubbard, 2001) en wordt gebruikt wanneer mensen een positieve band met een plaats hebben. Topophilia impliceert:

'that individuals have an emotional need to identify with often personal and intimate places, and hence 'construct' these places for themselves on the basis of repeated experiences (of the sounds, smells, sights and sensations encountered in a place), the formation of behavioural routines (such as journey to work or college, or a familiar route for walking to dog around the local area) and ties of spirituality and kinship (involving, for example, religious belief and family connection)' (Holloway & Hubbard, 2001, p. 75).

Bovenstaand citaat benadrukt dat personen een positieve band met een plaats nodig hebben omdat zij zichzelf hierdoor kunnen identificeren. De binding met een plaats ontstaat door routinematig gedrag, herhaalde ervaringen of familiebanden.

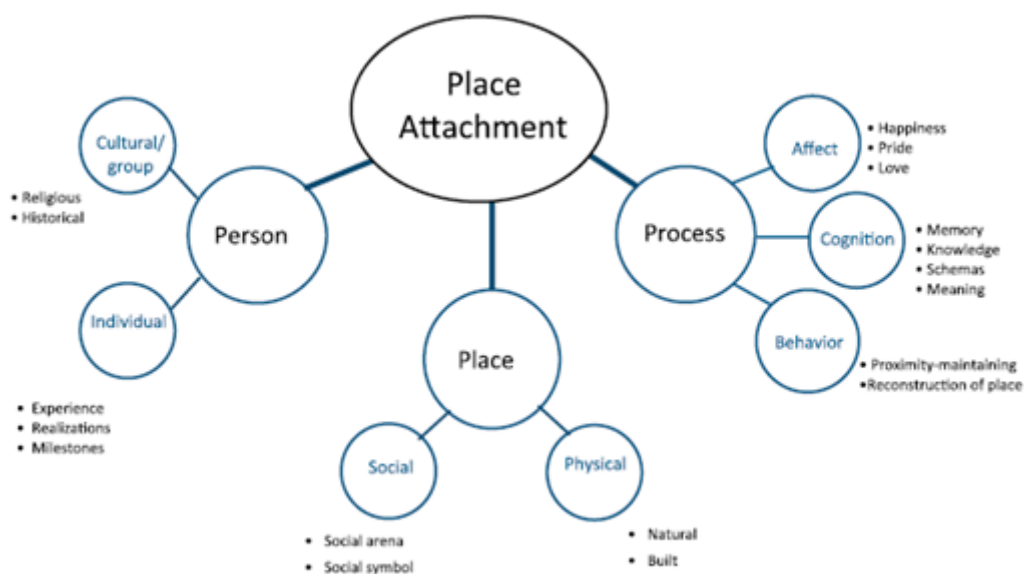
Plaatsen kunnen echter ook negatieve emoties en belevingen opwekken zoals gevoelens van onbehagen. Er wordt dan gesproken van Topophobia. Topophobia betekent 'angst voor een plaats'. Tuan (1979, in Holloway & Hubbard, 2001) omschrijft dat negatieve ervaringen kunnen ontstaan door lawaai (geschreeuw, verkeersgeluid, sirenes etc.), andere mensen (bijvoorbeeld onbekenden) en stedelijke complexiteit (anoniem zijn in de grote stad). Angsten voor onbekenden kunnen ontstaan doordat mensen niet weten wat vreemden willen, vreemden zijn niet te plaatsen. Als gevolg hiervan worden mensen op uiterlijk beoordeeld. Degenen die afwijken van de norm worden als bedreigend

ervaren en zijn daarom 'out of space' (Holloway & Hubbard, 2001). Het uiterlijk speelt dus een belangrijke rol, dit wordt nader toegelicht in paragraaf 2.3.3.

Scannell & Gifford (2010) hebben een model ontwikkeld waarmee de binding met plaats onderzocht kan worden. Dit is het 'persoon, proces, plaats' model. Scannell & Gifford (2010) omschrijven de aspecten van het model als volgt:

'The person dimension of place attachment refers to its individually or collectively determined meanings. The psychological dimension includes the affective, cognitive, and behavioural components of attachment. The place dimension emphasizes the place characteristics of attachment, including spatial level, specificity, and the prominence of social or physical elements' (Scannell & Gifford, 2010, p. 1).

In de komende paragrafen worden de drie dimensies verder toegelicht en wordt het model toegespitst op plaatsbinding van jongeren. Bij elke dimensie worden aspecten toegevoegd die voor jongeren een belangrijke rol spelen.

Figuur 1: het plaatsbinding model van Scannell & Gifford (2010).

2.3 Persoon dimensie van plaatsbinding

Plaatsbinding vindt op individueel en op groepsniveau plaats. De persoon heeft een eigen binding met een plaats en een binding die wordt beïnvloed door de groep waarin hij/zij zit, de twee overlappen. Op individueel niveau wordt de plaatsbinding beïnvloed door persoonlijke ervaringen en herinneringen. Op groepsniveau wordt plaatsbinding gecreëerd door gedeelde ervaringen en normen en waarden die aan een plaats zijn gekoppeld. Dit ontstaat door bijvoorbeeld zelfde activiteiten uit te voeren en/of zelfde kleding en gedrag te vertonen (Scannell & Gifford, 2010). De groep gebruikt plaats als instrument om hun cultuur te uiten. In de volgende subparagrafen worden aspecten beschreven en toegevoegd aan het model die voor jongeren belangrijk zijn bij persoonlijke en groepsbindingen.

In subparagraaf 2.3.1 wordt als eerste de invloed van woonduur op de plaatsbinding toegelicht, gevolgd door hoe ontplooiing van groepen of individuen betrekken heeft op plaatsbinding. Tot slot wordt beschreven hoe het lichaam een rol speelt bij het creëren van plaatsbinding.

2.3.1 De invloed van woonduur en sociaal kapitaal

De lengte van woonduur in een plaats is essentieel in het verklaren van plaatsbinding. Uit veel onderzoeken is gebleken dat hoe langer iemand ergens woont hoe hechter de band met de plek is. Door een lange verbintenis met een plaats te hebben worden symbolen, waarden en herinneringen gecreëerd die gerelateerd zijn aan de plaats. Daarom zijn mensen die ergens lang wonen vaak gehecht aan sociale eigenschappen van een plaats. Dit in tegenstelling tot mensen die ergens kort wonen: zij zijn vaak gehecht aan de fysieke eigenschappen van een plek. Dit verschil ontstaat doordat het moeilijker is om een sociaal netwerk op te bouwen en hier gehecht aan te raken dan gehecht te raken aan fysieke eigenschappen van een plaats (Stedman, 2006; Lewicka, 2011).

Nieuwkomers zijn daarom gebaat bij een omgeving waar 'bridging social capital' wordt ontwikkeld omdat dit betekent dat het een open en tolerante plek is. 'Bridging social capital' is een sociaal netwerk tussen mensen met verschillende achtergronden waarbinnen informatie en kennis wordt gedeeld, het werkt daarom verbindend (Klein, 2013). 'Bonding social capital' wordt daarentegen getypeerd door gesloten homogene gemeenschappen die kennis en expertise voor zichzelf houden zodat identiteiten beschermd blijven en niet veranderen (Klein, 2013). Elke soort sociaal kapitaal heeft sterke eigenschappen. Zo kan 'bonding social capital' bijdragen aan vertrouwen en samenwerking en 'bridging social capital' zorgen voor respect en solidariteit in een gemeenschap (Poortinga, 2012). Beide soorten kapitaal zijn nodig om het welzijn van inwoners van een wijk, en daardoor de wijk zelf, te ontwikkelen (Lewicka, 2011; Poortinga, 2012). Zo erkent Granovetter (1973, in Poortinga, 2012) het belang van 'bonding social capital' omdat dit sterke en hechte banden met anderen impliceert echter geeft hij aan dat 'bridging social capital' essentieel is omdat afwisselende en diverse contacten de integratie van een persoon in de samenleving bevordert. 'Bridging social capital' bestaat namelijk uit 'weak ties', dit zijn korte gesprekken of contactmomenten in het alledaagse leven. Deze banden kunnen gemakkelijk op wijk niveau ontstaan en zorgen ervoor dat iemand toegang heeft tot nieuwe informatie. Daarom zijn deze banden erg functioneel en zijn ze erg gewaardeerd. Wanneer iemand veel 'weak ties' heeft of wanneer deze banden sterker worden bevordert dit plaatsbinding met de wijk en de sociale cohesie in de wijk (Kohlbacher et al., 2015). Als echter de samenstelling van een wijk te divers wordt kan dit ervoor zorgen dat bewoners elkaar minder kennen en vertrouwen, wat kan leiden tot een afname van sociaal kapitaal. Dit kan vervolgens de ontwikkeling van een wijk belemmeren (Putnam, 2007; Lewicka, 2011).

Door lang ergens te wonen kunnen mensen, naast sociaal kapitaal, ook een intieme band met een plek opbouwen waarbij de plaats onderdeel wordt van de identiteit. Dit kan leiden tot een verbetering van het psychologisch welzijn omdat plaatsen gevoelens van veiligheid creëren (Devine-Wright & Howes, 2010). Veiligheid is essentieel omdat veiligheid mensen vrijheid geeft om te zijn wie ze willen zijn. Gevoelens van veiligheid worden onder andere beïnvloed door ras, geslacht en seksualiteit omdat deze eigenschappen restricties en potenties met zich mee kunnen brengen. Identiteit en de daarbij behorende sociale en politieke achtergronden spelen daarom een belangrijke rol in hoe mensen plekken beleven en gebruiken (Manzo, 2005).

Lengte van woonduur leidt ertoe dat mensen vertrouwd raken met een plaats. Als gevolg hiervan kunnen plaatsen mensen helpen specifieke punten in het levenspad te markeren. In het algemeen gebeurt dit op twee manieren: een plaats markeert een betekenisvolle ervaring zoals een mijlpaal of een plaats helpt verandering of overgang in te zien. Het verschil is dat mijlpalen niet altijd betrekking hebben op verandering, mijlpalen zijn momenten van realisatie of eerste ervaringen (Manzo, 2005). Verder kan een plaats dienen als een brug tussen het heden en verleden doordat plaatsen onderdeel blijven van herinneringen of doordat plaatsen nog steeds onderdeel van het

alledaagse leven zijn. Hierdoor kunnen mensen door middel van plaatsen verbanden leggen tussen het heden en verleden met betrekking tot gevoelens, herinneringen of ervaringen. Mensen kunnen situaties van vroeger en nu met elkaar vergelijken (Manzo, 2005).

2.3.2 Ontplooiing van jongeren in relatie met plaatsen

Jongeren zijn in staat hun eigen leven te vormen, ze kunnen eigen keuzes maken om bepaalde plaatsen te vermijden of te bezoeken: jongeren oefenen zelf invloed uit op hun dagelijks leven. Dit wordt ook wel 'agency' genoemd (Panelli et al., 2002). Volgens Crosnoe (2000) wordt deze 'agency' bij jongeren in de adolescentiefase sterk beïnvloed door de motivatie om vriendschappen te sluiten met leeftijdsgenoten. Deze vriendschappen overtreffen relaties met ouders en daarom brengen jongeren in deze fase meer tijd door met vrienden dan met hun ouders. In deze vriendschappen leren jongeren nieuwe rollen aannemen en raken zij bekend met perspectieven op de wereld die afwijken van die van hun ouders. Veel van deze vriendschappen worden in de directe omgeving gevormd. Tijdens de vorming van deze vriendschappen willen de jongeren zelfstandiger en verantwoordelijker zijn en daarom zetten zij zich af van hun ouders. Dit doen ze door naar plekken te gaan waar ouders geen toezicht en/of invloed hebben. Onderzoek van Holloway & Valentine (2000) en Karsten & Felder (2016) sluit hier gedeeltelijk bij aan. Zij benadrukken de rol die de straat, ook wel het derde socialisatiemilieu genoemd (het gezin en de school worden beschouwd als eerste en tweede socialisatiemilieus), heeft bij de ontwikkeling van de identiteit van jongeren. De straat is een geschikte plek om de identiteit te ontwikkelen omdat:

'In this sense, 'streets' are places where adultist conventions (constraints) and moralities about what it is to be a child, that is, less-than-adult, can be put aside. The result is that for a number of young people 'streets' become spaces between cultures, sites that are temporarily outside of (adult) society. From this perspective 'streets are fluid domains, not 'a dualistic territory of transparent same and invisible other, but instead a thirdspace set between the same (adult) and other (child). As such, they comprise dynamic zones of tension, 'discontinuity', and 'disjuncture' an 'interstitial space', where young people can express feeling of belonging and of being apart and celebrate a developing sense of selfhood' (Holloway & Valentine 2000, p.69).

De straat als ruimte biedt de jongeren de mogelijkheid om een emotionele band met elkaar op te bouwen zonder de invloed van ouders. Jongeren kunnen er gemakkelijker zichzelf zijn omdat volwassenen hier niet bepalen hoe jongeren zich moeten gedragen.

Buitenactiviteiten in relatie met plaatsen

Jongeren gebruiken de buiten ruimte om verschillende activiteiten te doen zoals hangen, voetballen, fietsen of spelen op speeltoestellen. Door buitenactiviteiten te doen ontwikkelen jongeren zich op sociaal-emotioneel vlak (Karsten & Felder, 2016). Eén van de activiteiten die veel onderzocht is, is skateboarden. Jongeren skateboarden omdat zij hun vaardigheden willen trainen en om te socializen met jongeren die hetzelfde zijn (Karsten & Pel, 2000; Hopkins, 2010). Woolley & Johns (2001) omschrijven dit als volgt:

'A lot of the enjoyment of skateboarding comes from watching and learning from others, as well as from just resting in between sessions. Therefore it is important to skaters that they have the

opportunity to sit or lounge around while inhabiting a 'skate spot' (Woolley & Johns, 2001, p. 225)

Zowel vaardigheden trainen als socializen is dus van belang en daarom zijn er ook jongeren aanwezig die niet skateboarden maar alleen hangen. Dit is niet alleen bij skaten zo maar ook bij basketbal of voetbal. Uit onderzoek van Henderson (1999) blijkt dat jongeren in hun vrije tijd vaak activiteiten zoeken waar zij gelijkgestemden vinden om ze een gezamenlijke identiteit te ontwikkelen. Verder leren jongeren elkaars taal spreken door de omgang en daardoor ontwikkelen jongeren zich op sociaal-emotioneel vlak (Woolley & Johns, 2001; Karsten & Felder, 2016).

Gezinsachtergrond van jongeren in relatie met plaatsen

Karsten (1995) geeft aan dat etnische achtergrond en sociale klasse invloed hebben op de complexiteit en mobiliteit van het dagelijks leven en dat daardoor de oriëntatie op de publieke ruimte kan verschillen. Karsten (1995) beschrijft, uit gefragmenteerde onderzoek data, dat jongeren met ouders uit lagere klassen en geboren in het buitenland een minder complex dagelijks leven hebben. Deze jongeren participeren weinig in georganiseerde activiteiten buiten de wijk. Informeel georganiseerde activiteiten hebben de overhand. Verder zijn deze jongeren gericht op publieke ruimtes in hun eigen wijk omdat ze thuis minder afleiding hebben. Jongeren uit welvarende gezinnen hebben een complexer dagelijks leven omdat zij veel georganiseerde activiteiten hebben buiten school en de wijk om (Karsten, 1995).

Dit wordt bevestigd door recenter onderzoek van Gough & Franch (2005). Zij stellen dat jongeren uit arme gezinnen een kleine actieradius hebben. Dit komt doordat veel familie en vrienden in de nabijheid wonen. Zij gaan hier veel mee om en daarom hoeven ze minder ver te reizen. Verder hebben jongeren uit armere gezinnen minder bewegingsvrijheid omdat zij afhankelijk zijn van mensen die hen ergens heen kunnen brengen.

Vandaag de dag blijkt dat de verschillen tussen jongeren nog steeds sterk worden beïnvloed door het cultureel, sociaal en economische kapitaal van ouders. Onderzoek van Karsten & Felder (2016) geeft echter aan dat de aloude tweedeling arm-rijk genuanceerd moet worden. Het blijkt dat in Nederlandse steden naast de minima en welgestelden een middengroep ontstaat. Deze middengroep heeft zich opgewerkt uit de lage sociale klassen van hun ouders, zijn in de grote stad opgegroeid en zijn hier blijven wonen; ze worden ook wel de sociale stijgers genoemd. Ze zijn niet vermogend genoeg om tot de welgestelden te behoren maar zijn de minima ontgroeid. Er is door het ontstaan van deze middenklasse een minder extreem verschil tussen jongeren uit de verschillende klassen en het aantal clubjes waar zij lid van zijn (Karsten & Felder, 2016).

2.3.3 Het lichaam

Door het lichaam identificeren jongeren zichzelf en worden zij door andere geïdentificeerd. Volgens Hopkins (2010) zijn lichamen plekken die jongeren gebruiken om zichzelf uit te drukken. Dit doen ze door bepaald soort kleding, haar, tatoeages, sieraden of andere markeringen te dragen. Als gevolg hiervan wordt het lichaam een van de belangrijkste aspecten om iemands identiteit aan af te lezen. Ruth Butler (1999, in Hopkins, 2010) omschrijft de rol van het lichaam als volgt:

'The human body is not just flesh and blood. An object for the mind to use at its will. The body is an active and reactive entity which is not just part of us, but is who we are' (Butler, 1999, in Hopkins, 2010, pp. 75).

Het lichaam draagt bij aan wie wij zijn en wie wij niet zijn. Het uiterlijk kan daarom bepalen of iemand ergens wel of niet bij hoort. Hierdoor kunnen jongeren gemarginaliseerd worden, ze worden buitengesloten (Hopkins, 2010). Het uiterlijk kan ook verbindend werken, blijkt uit het onderzoek van Gough & Franch (2005):

‘During the weekends, the evangelical youth are also more noticeable. They dress nicely, take their Bible in their hand, and go to church in groups. Following the service they stay in the street in front of the church talking and laughing’ (Gough & Franch, 2005).

Jongeren kleden zich op een bepaalde manier om elkaar te behagen. Jongeren gebruiken publieke ruimtes als podium om zichzelf te laten zien en bij elkaar in de smaak te vallen. (Malone, 2002, in Gough & Franch, 2005). Het blijkt dat het lichaam onlosmakelijk verbonden is met machtsrelaties tussen mensen. Hierdoor kan het lichaam gebruikt worden om geografische grenzen en sociale representaties te overtreden. Voorbeelden hiervan zijn uitingen van het lichaam die geslacht- en etnische representaties overtreden zoals transgenders en hoofddoeken (Holloway & Hubbard, 2001; Oakes & Price, 2008).

2.4 Proces dimensie van plaatsbinding

De dimensie ‘proces’ richt zich op hoe individuen en groepen zich verhouden tot plaats, er wordt geanalyseerd wat voor relatie zij met plaats hebben. Er zijn drie psychologische aspecten die inzicht bieden in deze relatie namelijk affect, cognitie en gedrag. Plaatsbinding is een multidimensionaal concept waarbij drie psychologische aspecten met elkaar verbonden zijn.

Plaatsbinding als affect heeft betrekking op de emotionele band die een persoon en plaats met elkaar hebben. De band kan een scala van emoties opwekken zoals liefde, angst, trots en haat (Scannell & Gifford, 2010; Manzo, 2005). Fried (1963) bewees in zijn studie de emotionele band tussen mensen en plaats toen hij onderzocht wat de gevolgen waren van gedwongen verhuizingen. Het bleek dat wanneer mensen verhuisd waren of de bekendheid met de wijk verloren waren zij rouwden en verdriet hadden. Ook jongeren hebben een emotionele band met hun directe omgeving. De band is het sterkst bij kinderen en wordt zwakker wanneer zij ouder worden omdat hun openbare ruimte dan een groter gebied beslaat (Karsten et al., 2001; Oud et al., 2000).

Plaatsbinding als cognitie heeft betrekking op de band die wordt gecreëerd door cognitie. Mensen vergaren op allerlei manieren informatie over plaatsen. De kennis van mensen beïnvloedt de plaatsbinding omdat mensen kennis gebruiken om zichzelf aan de hand van een plaats te omschrijven. Mensen gaan vergelijkingen trekken tussen zichzelf en een plaats. Eigenschappen van een plaats worden gekoppeld aan een individu of een groep zodat mensen zich kunnen onderscheiden. Dit wordt ook wel ‘place related distinctiveness’ genoemd (Twigger-Ross & Uzzell, 1996, in Scannell & Gifford, 2010). Dit is vergelijkbaar met de ‘optimal distinctiveness’ theorie. Deze theorie stelt dat mensen een balans zoeken tussen groepen met overeenkomstige groepsleden en groepen met onderscheidende groepsleden zodat zij zichzelf kunnen identificeren (Scannell & Gifford, 2010). Deze worsteling naar het zoeken van een identiteit is ook terug te zien bij jongeren, tot hun 15-16 levensjaar zijn jongeren erg positief over hun omgeving, op hun 19^e en 20^e juist negatief, waarna ze vanaf hun 21^e weer terug verlangen naar hun oude, vertrouwde woonbuurt (Karsten et al., 2001). Dit staat in relatie met de toegenomen mobiliteit van jongeren. Hierdoor hebben ze meer kennis van andere gebieden waardoor ze minder gebonden zijn aan de directe omgeving, dit beïnvloedt vervolgens de plaatsbinding (Beke et al., 1999, in Karsten et al., 2001).

Tot slot kan plaatsbinding gedrag van mensen beïnvloeden. Een kenmerkend voorbeeld is de keuze van mensen om dichtbij een plaats te wonen waaraan ze gehecht zijn. Hier is de binding dusdanig sterk dat het keuzes (en dus gedrag) beïnvloed. Voor jongeren is plaatsbinding sterk gekoppeld aan de aanwezigheid of afwezigheid van anderen omdat jongeren zoekende zijn om ergens wel of niet bij te horen (Hopkins, 2010).

Scannell & Gifford (2010) beschrijven vooral de invloed van positieve plaatsbinding op het gedrag van mensen. In paragraaf 2.2 is echter beschreven dat plaatsbinding ook negatief kan zijn. Deze negatieve bindingen kunnen gedrag beïnvloeden en worden daarom ook meegenomen in dit onderzoek.

2.5 Plaats dimensie van plaatsbinding

Deze dimensie wordt onderverdeeld in twee onderdelen namelijk sociale eigenschappen van plaats en fysieke eigenschappen van plaats. Plaatsen maken het mogelijk om sociale relaties en groepsidentiteit te ontwikkelen: plaatsen zijn sociale arena's. De sociale arena dient om bindingen met anderen te maken en dient om betrokken te zijn bij de groep die de plaats vertegenwoordigt. De sociale relaties ontstaan door gedeelde interesses of door geografische ligging. Sociale relaties die ontstaan door gedeelde interesses zijn niet perse plaatsgebonden en daarom minder relevant voor plaatsbinding. Dit in tegenstelling tot sociale relaties die worden beïnvloed door geografische ligging omdat hier bepaalde ruimtes in een gebied kunnen leiden tot sociale interactie, ook wel 'community of place' genoemd (Scannell & Gifford, 2010).

Bij fysieke eigenschappen van plaats staan kenmerken zoals gebouwen, winkels, bankjes en speeltuinen centraal. De uitzonderlijkheid van fysieke kenmerken is belangrijk voor personen omdat mensen niet direct verbonden zijn met de fysieke eigenschap maar met de waarde van deze fysieke eigenschap. Als een eigenschap bijzonder of zeldzaam is, is het waardevoller en zijn mensen er meer gehecht aan (Scannell & Gifford, 2010).

In de rest van deze paragraaf wordt als eerste beschreven welke invloed volwassenen hebben op gedrag van jongeren in de publieke ruimte, vervolgens wordt toegelicht wat de rol van jongerenwerkers en het buurtcentrum is in een plaats. Tot slot wordt het belang van territoriaal gedrag in plaatsen voor jongeren beschreven ^.

2.5.1 Invloed van volwassenen in publieke ruimtes

Karsten et al. (2001) stellen dat jongeren de publieke ruimte in hun relatie tot volwassenen om twee redenen gebruiken, namelijk om aansluiting te zoeken bij volwassenen en om weerstand te bieden aan volwassenen. Panelli et al. (2002) benoemen dat de eerst genoemde reden kan ontstaan wanneer volwassenen positieve interactie hebben met jongeren in publieke ruimtes. Positieve interactie kan bestaan uit een informeel gesprek over sport of een simpele begroeting. Hierdoor voelen jongeren zich onderdeel van de gemeenschap en worden er gevoelens van inclusie aangewakkerd. Dit zorgt ervoor dat jongeren zich geaccepteerd en thuis voelen.

Ook kunnen volwassenen gevoelens van inclusie creëren bij jongeren wanneer zij samen alcoholische dranken nuttigen in een publieke ruimte. Door dit overlappende doel zijn jongeren en volwassenen gelijkwaardiger. De tolerante houding van volwassenen creëert vervolgens een relaxte, aangename sfeer waarin jongeren zich prettig voelen. Echter kan de gelijkwaardige relatie ook problemen opleveren omdat jongeren betrokken kunnen raken in conflicten die ontstaan door overmatig alcohol gebruik (Trell et al., 2012).

Matthews & Tucker (2007) stellen echter dat volwassenen vaker zorgen voor een publieke ruimte die gekenmerkt wordt door toezicht, marginalisatie en exclusie omdat volwassenen de macht

hebben om deze publieke ruimte te construeren. Volwassenen benoemen het gedrag van de jongeren en bepalen welk gedrag gewenst is in de publieke ruimte. Volwassenen kunnen jongeren associëren met nutteloosheid, criminaliteit en onveiligheid en daarom pogen zij de publieke ruimte te controleren. Dit kan leiden tot exclusie van jongeren. Ook kan het gebruik van publieke ruimtes door jongeren en volwassenen leiden tot een intergenerationeel conflict omdat de volwassenen verlangen naar een ordelijke en strikt begrensde publieke ruimte en de jongeren naar een rommelige en vaag begrensde publieke ruimte (Matthews & Tucker, 2007).

Publieke ruimtes zijn voor jongeren één van de weinige autonome plekken die zij zelf kunnen vormen omdat jongeren hier niet onder toezicht staan van ouders en/of verzorgers. Daardoor kunnen deze publieke ruimtes geschikte plekken zijn om weerstand te bieden aan de macht van de volwassenen (Skelton & Valentine 1998). Malone (2002, in Hopkins, 2010) omschrijft dit als volgt:

‘Many of the identities young people adopt within the public domain are contradictory and oppositional to the dominant culture (messy, dirty, loud, smoking, sexual); others have an easy fit (clean, neat, polite, in school uniform). Visible expressions of youth culture could be seen as the means of winning space from the dominant culture, to construct the self within the selfless sea of city streets; they are also an attempt to express and resolve symbolically the contradiction that they experience between cultural and ideological forces: between dominant ideologies, parent ideologies and the ideologies that arise from their own experiences of daily life’ (Malone, 2002 in Hopkins 2010, p. 202).

Het verschil in gebruik van de publieke ruimtes door jongeren en volwassenen kan leiden tot misverstanden omdat de groepen elkaars gedrag verkeerd interpreteren. Deze misverstanden kunnen leiden tot verkeerde aannames en stereotypering, wat vervolgens kan leiden tot mythes over plaatsen en de mensen in deze plaatsen (Hopkins, 2010). Het kan daarom zijn dat jongeren en volwassenen in feite geen enorm verschillende belangen hebben in de publieke ruimte maar dat door misverstanden dit beeld bij beide groepen wel wordt gevormd.

2.5.2 Invloed van buurtcentra en jongerenwerkers in publieke ruimtes

Vanaf de jaren de jaren zestig en zeventig is het aantal instanties dat zich met ontwikkeling, opvoeding en vrijetijdsbesteding van jongeren bezighoudt sterk gegroeid, dit wordt ook wel de institutionalisering van de kindertijd genoemd (Karsten & Felder, 2016). Het buurtcentrum, waar tal van activiteiten voor jongeren wordt georganiseerd, is hier onderdeel van.

Gilligan (1999) schrijft het volgende over het nut van vrije tijd doorbrengen met jongeren in ‘public care’:

‘It is argued that the progress and resilience of young people in public care can be greatly enhanced by attention to the value of cultural, sporting and other activities in their life. Sensitive mentoring of the young person in these activities by concerned adults – members of the child’s social network or volunteers – can foster the potential of the young person, build self-esteem, strengthen mental health and open new social relationships beyond the care system’ (Gilligan 1999 in Child and Family Social Work 1999, p. 187)

Een buurtcentrum kan worden beschouwd als ‘public care’ omdat er maatschappelijke werkers actief zijn. Zij helpen jongeren zich te ontwikkelen door ze hun talenten te laten ontplooiën, eigenwaarde op te laten bouwen, op mentaal vlak te ondersteunen en te stimuleren om nieuwe vriendschappen te

sluiten. Maatschappelijk werkers hebben een belangrijke rol hebben omdat zij een rol als mentor vervullen en daardoor geaccepteerd worden door de jongeren. Een mentor is oprecht geïnteresseerd in jongeren, begrijpt de cultuur van jongeren, is in staat zichzelf in te leven in wat jongeren hebben meegemaakt en begrijpt de omgangsnormen (Gilligan, 1999).

Eén van de belangrijkste doelen van een buurtcentrum is dat jongeren lastige situaties thuis of op school even kunnen vergeten en plezier kunnen hebben met leeftijdsgenoten. Het buurtcentrum speelt daarom een belangrijke rol in het sluiten van vriendschappen, hierdoor kan het buurtcentrum als een tweede huis aanvoelen. Voor jongeren die opgroeien in arme en achtergestelde wijken kan het buurtcentrum als tweede huis een waardevolle brug met de buitenwereld vormen. Door de gemeenschap gedragen buurtcentra kunnen ervoor zorgen dat jongeren in contact komen met een breed scala van sociale instanties en volwassen mensen in de gemeenschap. Hierdoor kunnen jongeren vaardigheden en sociaal kapitaal ontwikkelen (Hirsch, 2005).

2.5.3 Belang van territorialiteit in het dagelijks leven

Jongeren vormen hun identiteit door de plek waar zij wonen en/of opgroeien. Als gevolg hiervan worden plekken afgebakend door territoriaal gedrag uit te oefenen. Jongeren vormen een mening over wat zij beschouwen als hun plaats. Betrokken zijn bij territoriaal gedrag kan bijdragen aan de ontwikkeling van de identiteit omdat territorialiteit een sociaal proces is waarbij nieuwe vriendschappen kunnen ontstaan en een gevoel van saamhorigheid kan worden ontwikkeld (Hopkins, 2010; Kintrea et al., 2010).

Volwassenen hebben invloed op het territoriale gedrag van jongeren omdat zij ervaringen omtrent territorialiteit, die meestal diepe historische wortels hebben, aan jongeren doorgeven. Ouders en kinderen krijgen hierdoor een gedeelde cultuur of levensstijl. Een gevolg van territoriaal gedrag is dat andere mensen worden buitengesloten zodat de identiteit van de plaats niet verandert. Mensen worden buitengesloten omdat dit gevoelens van veiligheid, waardering en 'belonging' creëert. Het buitensluiten van mensen heeft echter ook schadelijke gevolgen omdat het sterke, in zichzelf gekeerde gemeenschappen impliceert die contact met andere gemeenschappen tegenhouden. Hierdoor kunnen gescheiden gemeenschappen ontstaan waar vaak alleen 'bonding social capital' wordt ontwikkeld (zie paragraaf 2.3.1) (Kintrea et al., 2010).

Jongeren uit armere wijken zijn gevoelig voor territoriaal gedrag omdat deze jongeren vaak in kleine huizen met veel mensen wonen. Hierdoor gaan deze jongeren vaker naar de openbare ruimte omdat zij thuis geen plek hebben om vrienden te ontmoeten (Kintrea et al., 2010). Verder benadrukt Childress (2004) dat jongeren weinig persoonlijke eigendommen hebben die zij kunnen claimen en zij daarom sneller geneigd zijn de publieke ruimte op te zoeken en deze toe te eigenen. De publieke ruimte is daarom een plek die veel bezocht wordt in het dagelijkse leven en daarom ligt in dit onderzoek de focus op het alledaagse leven. Het dagelijks leven wordt in Holloway & Hubbard (2001) omschreven als 'the places in which everyday activities occur'. Het alledaagse leven is het leven dat zich routinematig afspeelt, onzichtbaar is maar altijd aanwezig, oftewel: het leven dat we vanzelfsprekend vinden. In het alledaagse leven ligt de essentie van het menselijk bestaan. Het alledaagse leven geeft namelijk toegang tot het 'echte' menselijk leven omdat de focus op het alledaagse het buitengewone van het gewone leven kan onthullen (Lefebvre, 1991, in Holloway & Hubbard, 2001).

3. Methodologie

3.1 Inleiding

Het doel van dit onderzoek is de binding van jongeren in de Hoogte met hun alledaagse plekken te beschrijven en vervolgens te onderzoeken hoe deze binding, aan de hand van het plaatsbinding model van Scannell & Gifford (2010), verklaard kan worden. Hierdoor kan in beeld worden gebracht hoe jongeren de huidige leefomgeving in de Hoogte ervaren en in hoeverre hier verschillen tussen jongeren inzit.

De onderzoeksgroep bestond uit veertien respondenten. Er is één focusgroepgesprek afgenomen en elf diepte interviews. Verder is er met vijf respondenten een foto elicitation uitgevoerd. Er is voor deze manier van data verzamelen gekozen omdat de persoonlijke ervaringen van jongeren centraal staan, de wijze van dataverzameling wordt nader toegelicht in paragraaf 3.3. In komende paragraaf wordt als eerste het onderzoeksgebied beschreven, daarna de methode van dataverzameling en de wijze van analyseren. Tot slot wordt er gereflecteerd op het onderzoekproces.

3.2 Beschrijving onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is de wijk de Hoogte in Groningen (zie figuur 2). De Hoogte is onderdeel van de Korrewegwijk en gebouwd in de jaren dertig. In 2007 heeft Minister Vogelaar van Wonen, Wijken en Integratie besloten te investeren in deze wijk om de leefbaarheid te verbeteren (Rijksoverheid, 2007¹), desalniettemin is in 2014 de leefbaarheid als 'zwak' beoordeeld (Rijksoverheid, 2016). In 2015 had de wijk 3750 inwoners en was de bevolkingsdichtheid 6799 inwoners/km². In de Hoogte zijn relatief veel huurwoningen, deze behoren tot de goedkopere van de stad Groningen. Verder is het gemiddelde inkomen laag vergeleken met de gemeente Groningen en Nederland. Het voorzieningsniveau van de wijk is beperkt, de wijk is aangewezen op voorzieningen in het centrum van Groningen en de Korrewegwijk (Platform 31, 2007; Platform 31, 2016; CBS, 2013¹; CBS, 2015¹).

Figuur 2: de wijk de Hoogte (Bron: Eigen bewerking Google Maps , 2016)

In het kader van het 40-wijkenprogramma van Minister Vogelaar heeft de gemeente samen met woningcorporaties, inwoners, Jeugdzorg en andere organisaties in 2007 het wijkactieplan de Hoogte opgesteld. In dit plan zijn sociale en fysieke maatregelen uitgewerkt.

De fysieke maatregelen hebben betrekking op renovatie en nieuwbouw; hier is woningbouw corporatie de Huismeester in 2009 mee begonnen. De maatregelen bieden bewoners de kans om een wooncarrière op te bouwen in de wijk (Platform 31, 2016). In tabel 1 zijn veranderingen met betrekking tot soort woningen, inkomen en leeftijdsverdelingen inzichtelijk gemaakt door gegevens van 2009 met 2015 te vergelijken.

	Percentage huur	Percentage koop	Gemiddeld inkomen per persoon	Leeftijdsverdeling 0-24	Leeftijdsverdeling 25-41	Huishoudens met kinderen
2015	87% (2014)	12% (2014)	15300 (2013)	33%	45%	18%
2009	93%	6%	14100	33%	41%	16%

Tabel 1: cijfers de Hoogte 2009 en 2015 (Bron: CBS, 2015¹; CBS, 2015², CBS, 2015³; CBS, 2014; CBS, 2011).

Het blijkt dat sinds 2009 het aantal huurwoningen is gedaald en het aantal koopwoningen is gestegen. Ook is het gemiddeld inkomen gestegen. Verder wonen er meer mensen tussen de 25-41, dit kan de stijging van huishoudens met kinderen verklaren. Gezien deze cijfers zijn de doelstellingen die in het wijkactieplan de Hoogte zijn opgesteld gedeeltelijk gehaald. Het woningaanbod is gedifferentieerder, dit heeft als doel de sociale samenhang te verbeteren. In tabel 2 zijn gegevens voor de hele gemeente Groningen verwerkt. Hieruit valt te concluderen dat de Hoogte nog steeds één van de armste wijken in Groningen is en het percentage huurwoningen nog steeds hoog is (CBS, 2013²).

	Percentage huur	Percentage koop	Gemiddeld inkomen per persoon	Leeftijdsverdeling 0-24	Leeftijdsverdeling 25-41	Huishoudens met kinderen
2013	39%	58%	19300	37%	30%	18%

Tabel 2: cijfers gemeente Groningen 2013 (Bron: CBS, 2013²).

De sociale maatregelen die zijn opgesteld in het wijkactieplan hebben onder andere betrekking op het verbeteren van voorzieningen voor jongeren. Er zijn meer speeltuinen in de wijk gekomen en de faciliteiten van de speeltuinvereniging op het Borgplein zijn, samen met het buurtcentrum op het Borgplein, gerenoveerd. Op het Borgplein is nu een voetbalveld en basketbalveld in één en verder zijn er schommels, bankjes en speeltoestellen. Het is een grote open ruimte met afwisselend stenen, gras en bomen. Ook worden, door het ouder-kind centrum in het buurtcentrum, ouders betrokken bij school en activiteiten (Rijksoverheid, 2007²; Platform 31, 2016). Al met al is het een plek met veel faciliteiten voor jongeren en volwassenen.

Naast het Borgplein werden andere ontmoetingsplekken of speeltuinen besproken, echter werden deze plekken minder vaak genoemd dan het Borgplein en hadden jongeren hier een minder sterke binding mee. De plekken zijn in vergelijking met het Borgplein eenvoudiger; er zijn minder speeltoestellen, weinig tot geen bankjes en geen verharde voetbal- of basketbalvelden. Het valt op dat de plekken waar in 2007 plannen voor zijn gemaakt terug komen in de interviews en foto elicitation met de respondenten, het zijn plekken waar jongeren graag of minder graag komen. In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op bovengenoemde plekken in relatie met wat voor soort binding jongeren hebben met deze plekken en hoe deze binding is ontstaan.

3.3 Dataverzameling

In deze paragraaf worden de onderzoeksmethoden, de invloed van de onderzoeklocatie, de wervingsprocedure en manier van analyse beschreven.

3.3.1 Interview

In totaal zijn er elf één op één semigestructureerde interviews en twee interviews met twee respondenten afgenomen. De diepte interviews hebben het doel om inzicht te krijgen in de binding van jongeren met een plaats. De interviewer stelt vragen en motiveert de geïnterviewde om zijn/haar perspectieven uit te leggen (Hennink et al., 2011). Van te voren is een semigestructureerde vragenlijst ontworpen omdat dit ervoor zorgt dat interviews informeel van toon zijn, het respondenten de kans biedt om in eigen woorden uitgebreide antwoorden te geven en het de onderzoeker de mogelijkheid geeft om door te vragen op bepaalde onderwerpen (Longhurst, 2010).

Diepte interviews hebben een aantal voor- en nadelen. Voordelen zijn dat mensen hun persoonlijke ervaringen, levensverhalen en gevoelens kunnen vertellen. Hierdoor worden onderwerpen grondig besproken en worden gevoelige onderwerpen niet vermeden. Belangrijkste beperking is dat het één op één interviews zijn waardoor informatie verscholen kan blijven (Hennink et al., 2010).

Dunn (2010) maakt onderscheid tussen primaire en secundaire vragen. Primaire vragen zijn vragen die het interview richting een bepaald onderwerp sturen; het zijn beschrijvende of opinie gerelateerde vragen. Secundaire vragen zijn verdiepende en verklarende vragen en borduren verder op de primaire vragen. Er zijn drie verschillende interviewguides ontworpen: voor de één op één interviews, voor de interviews met twee respondenten en voor het focusgroepgesprek. De interviewguides staan in bijlagen 1,2 en 3. In de interviewguides zijn primaire en secundaire vragen verwerkt. Tabel 3 toont een voorbeeld.

Soort vraag	Gebruikte vraag
Primaire vraag	Waar kom je graag in de wijk?
Secundaire vraag	Waarom kom je daar graag? Wie heeft daar invloed?

Tabel 3: voorbeeld interviewvragen

Semigestructureerde interviews zijn uitermate geschikt om te combineren met andere kwalitatieve onderzoeksmethoden zoals fotografie. De foto's die gemaakt zijn kunnen dienen als gespreksonderwerp bij het interview, ook wel foto elicitation interviews genoemd. Dit wordt toegelicht in paragraaf 3.3.3.

Alle interviews, dus ook het focusgroepgesprek, zijn opgenomen met een Olympus Digital Voice Recorder omdat interviews opnemen ervoor kan zorgen dat de onderzoeker zich volledig kan concentreren op het interview en geen druk voelt om aantekeningen te maken. Ook kunnen interviews na afloop worden getranscribeerd. Focusgroepgesprekken zijn moeilijker te transcriberen omdat respondenten soms moeilijk te onderscheiden zijn, daarom is hier direct na het interview mee begonnen (Longhurst, 2010). Verder is tijdens de interviews de voicerecorder op een onopvallende plek tussen respondent en onderzoeker gelegd zodat de voicerecorder niet te veel zou afleiden.

3.3.2 Focusgroepgesprek

Een focusgroepgesprek is een interactieve discussie tussen vier tot acht respondenten. Focusgroepgesprekken kunnen dienen voor verkennend en verklarend onderzoek omdat het

onderzoekers in staat stelt percepties, ervaringen en sociale culturele normen van groepen of individuen aan het licht te brengen. Tijdens de focusgroep worden een aantal geselecteerde onderwerpen besproken. Het gesprek wordt geleid door de onderzoeker of een gespreksleider (Hennink et al., 2011).

Focusgroepgesprekken hebben een aantal voor- en nadelen. Voordelen zijn dat verschillende meningen en percepties tussen respondenten besproken worden, hierdoor kunnen reacties en belevingen worden opgewekt wat verdiepend werkt. Ook wordt er veel informatie verzameld in een korte tijd. Nadelen zijn dat het soms moeilijk is om de context te identificeren waarin respondenten iets zeggen, het minder diepgaande gesprekken zijn, gevoelige onderwerpen niet besproken kunnen worden en dominante respondenten overheersend kunnen zijn (Smith, 1995; Hennink et al., 2011). Tijdens focusgroepgesprekken is geprobeerd de respondenten op elkaar te laten reageren. Dit is geprobeerd door vragen te stellen als: 'denk jij er ook zo over?', 'heb jij dezelfde mening?', 'wat vind jij daarvan?' en had als doel de conversatie tussen respondenten op gang te brengen zodat de onderzoeker nieuwe en onverwachte data verwerft.

In dit onderzoek is één focusgroepgesprek afgenomen. De respondenten kenden elkaar en hadden dezelfde sociaal-demografische achtergrond: ze woonden al lang in de wijk en ze zitten in dezelfde vriendengroep. Respondenten in homogene groepen zijn vaker opener tijdens gesprekken wat kan leiden tot gedetailleerde en accurate informatie. Het kan ook een nadeel zijn omdat respondenten gedeelde kennis kunnen hebben die de onderzoeker niet heeft. Hierdoor bestaat de kans dat de onderzoeker gesprekken niet begrijpt (Hennink et al., 2011).

3.3.3. Fotografie

Fotografie is een onderzoeksmethode die ervoor zorgt dat respondenten betrokken raken bij het onderzoek. Respondenten kan worden gevraagd om foto's te maken van hun alledaagse leefomgeving. Dit kan waardevol zijn omdat het inzicht geeft in de interactie die mensen met hun omgeving hebben. Deze onderzoeksmethode zorgt ervoor dat respondenten het heft in eigen handen kunnen nemen. Er zijn ook nadelen aan de methode. De onderzoeker moet de interpretatie van de respondent goed begrijpen. De onderzoeker kan de foto's zelf gaan analyseren echter is het wenselijker om de respondent de foto's te laten toelichten. Dit bevordert ook de empowerment van jongeren (Trell & Van Hoven, 2010). In totaal hebben vijf jongeren foto's gemaakt van plekken in de wijk. De opdracht die zij kregen was als volgt: fotografeer zes plekken in de Hoogte die sterke belevingen bij jou opwekken, probeer hierbij onderscheid te maken tussen positieve belevingen en negatieve belevingen. De exacte omschrijving van de opdracht zit in bijlage 4.

Semigestructureerde interviews kunnen als 'stand-alone' methode worden gebruikt maar ook als aanvulling op andere methoden. Dit is gedaan bij de fotografiemethode, waardoor het foto elicitation interviews werden. Door middel van foto elicitation interviews kunnen onderzoekers goed de interactie tussen mensen en hun omgeving analyseren. Hierdoor komt de onderzoeker achter informatie die verborgen was gebleven bij het gebruik van traditionele methodes (Clark-Ibáñez, 2004).

3.3.4 De interviewlocaties

Het focusgroepgesprek en acht diepte interviews zijn afgenomen in het buurcentrum van de Hoogte. De resterende vijf diepte interviews zijn afgenomen in een klaslokaal op de school van de jongeren. Het interview met jongerenwerker Akram is afgenomen in zijn kantoor. Op alle locaties voelden de geïnterviewden zich op hun gemak.

Een interview locatie dient zo neutraal mogelijk te zijn omdat de interviewlocatie het antwoord kan beïnvloeden als de vraag over de locatie zelf gaat (Longhurst, 2010). Verder zorgt een vaste, neutrale interviewlocatie ervoor dat respondenten nauwelijks contact met de omgeving hebben. Hierdoor wordt het moeilijker voor een respondent om gedetailleerde belevingen te achterhalen (Trell & Van Hoven, 2010). De interviewlocaties in het buurtcentrum en op school waren allebei neutrale ruimtes, het waren lege ruimtes die voor weinig afleiding zorgden. Tijdens de interviews in het buurtcentrum is de rol van jongerenwerkers en het buurtcentrum besproken, hierdoor kan de interviewlocatie invloed hebben gehad. De school waar interviews zijn afgenomen bevindt zich buiten de wijk waardoor er geen direct contact was met de Hoogte, dit heeft ervoor kunnen zorgen dat jongeren minder gedetailleerde herinneringen konden vertellen.

3.3.5 Wervingsprocedure

De respondenten die zijn geworven hadden een leeftijd varieert van elf t/m zestien jaar waarbij sommige respondenten al hun hele leven lang in de Hoogte woonden en sommige nog maar recentelijk. Ook is er met jongerenwerker Akram gesproken die in het buurtcentrum werkt en is er met één 22 jarige jongen gesproken. Laatstgenoemde is opgegroeid in de Hoogte en is nog steeds betrokken met de jeugd. De gegevens van alle respondenten zijn verwerkt in tabel 4, alle namen in de tabel zijn fictieve namen.

De eerste acht jongeren in tabel 4 zijn via het buurtcentrum bereikt. De onderzoeker heeft een aantal weken het buurtcentrum bezocht en hier jongeren benaderd of zij mee wilden werken aan het onderzoek. Dit ging altijd in overleg met Akram die aanwezig was in het buurtcentrum omdat hij toestemming moest geven. Akram kent de achtergrond van jongeren en kan daarom inschatten welke jongeren wel of niet betrokken konden worden bij het onderzoek. De jongeren met een ster achter hun naam hebben mee gedaan met het focusgroepgesprek. Verder zijn Saleena en Yasira samen geïnterviewd. Deze keuzes worden verantwoord in paragraaf 3.4. Naast de gegevens in de tabel is bekend dat jongeren die veel in het buurtcentrum komen vaak uit arme gezinnen komen, dit gaf Akram aan. Akram is één van de twee vaste jongerenwerkers in de Hoogte en werkt hier vier dagen in de week.

Vijf jongeren zijn op hun middelbare school geïnterviewd. De onderzoeker werkt op deze school en kon daarom de jongeren benaderen; van te voren is aan ouders en schoolleiding toestemming gevraagd. In totaal zijn er vier interviews op school afgenomen. Deze jongeren hebben de fotografieopdracht uitgevoerd omdat zij gemakkelijker te benaderen waren dan jongeren in het buurtcentrum. De jongeren in het buurtcentrum brengen wisselende bezoeken, de ene keer zijn ze er wel en de andere keer niet. Hierdoor was het moeilijk een fotografieopdracht uit te voeren. Liane en Fien zijn samen geïnterviewd, deze keus wordt verantwoord in paragraaf 3.4. Van de jongeren die geïnterviewd zijn op school is ook bekend wat het opleidingsniveau van hun vader en moeder is.

Naam en nummer	Werk	Leeftijd	School en niveau	Interviewlocatie	Woontuur in Hoogte	Geslacht	Opleiding vader	Opleiding moeder
Daisy *	N.v.t.	11	Groep 8, basisschool	Buurtcentrum	Sinds geboorte	Vrouw	Onbekend	Onbekend
Layla *	N.v.t.	12	Klas 1, niveau: VMBO	Buurtcentrum	Sinds geboorte	Vrouw	Onbekend	Onbekend
Anoniem *	N.v.t.	12	Groep 8, basisschool	Buurtcentrum	Onbekend	Vrouw	Onbekend	Onbekend
Joey	N.v.t.	22	VMBO en MBO afleiding afgerond	Buurtcentrum	Sinds geboorte	Man	Onbekend	Onbekend
Jaap	N.v.t.	13	Klas 1, niveau: BB-KB	Buurtcentrum	Sinds geboorte	Man	Onbekend	Onbekend
Ronald	N.v.t.	11	Groep 8, basisschool	Buurtcentrum	Sinds geboorte	Man	Onbekend	Onbekend
Saleena	N.v.t.	15	Praktijkonderwijs	Buurtcentrum	Sinds geboorte	Vrouw	Onbekend	Onbekend
Yasira	N.v.t.	16	Praktijkonderwijs	Buurtcentrum	Sinds geboorte	Vrouw	Onbekend	Onbekend
Liane	N.v.t.	13	Vwo	School	3 jaar	Vrouw	HBO	HBO
Fien	N.v.t.	15	Havo	School	3 jaar	Vrouw	HBO	HBO
Jasmijn	N.v.t.	14	Havo	School	6 jaar	Vrouw	-	HBO
Mees	N.v.t.	13	Vwo	School	3 jaar	Man	LBO	MBO
Lina	N.v.t.	15	Vwo	School	Sinds geboorte	Vrouw	-	MBO
Akram	Jongerenwerker	40	MBO	Wij-Team gebouw in de Hoogte	N.v.t.	Man	N.v.t.	N.v.t.

Tabel 4: gegevens respondenten

3.3.6 Analyse van resultaten

Nadat de interviews zijn afgenomen zijn deze zo snel mogelijk getranscribeerd. Soms kwam het voor dat jongeren straattaal gebruikten zoals 'fixen' en 'chillen'. De onderzoeker is werkzaam in het middelbaaronderwijs en is zodoende bekend met deze taal. Er waren daarom weinig communicatieproblemen. Ook waren de opnames van goede kwaliteit en waren de respondenten goed te verstaan. Het transcriberen leverde weinig problemen op, het was alleen een tijdrovende klus. De interviews zijn geanalyseerd met het computerprogramma Atlas.ti7. Data analyseren via software heeft een aantal voordelen: de onderzoeker kan flexibeler te werk gaan omdat er makkelijk geëxperimenteerd kan worden met het ontwikkelen van codes. Ook kan een onderzoeker snel, nauwkeurig en zorgvuldig in teksten zoeken (Peace & Van Hoven, 2010). Om deze redenen is ervoor gekozen om de data te analyseren via Atlas.ti7.

Het driedelig model van Scannell & Gifford (2010) vormde de basis bij het ontwikkelen van de codes, echter was het model niet leidend. De analyse resulteerde in drie familiecodes namelijk persoon, plaats en proces. Deze zijn verder onderverdeeld in losse codes. In figuur 3 zijn de familiecodes met groen, blauw en zwart aangegeven. Ook is te zien welke codes zich in een familiecode bevinden. Veel quotes zitten in meerdere codes verwerkt omdat veel redeneringen, meningen en percepties overlappen en onderlinge relaties hebben. Familiecodes en losse codes zijn in werkelijkheid met elkaar verbonden maar tijdens de analyse uit elkaar gehaald.

Bij het ontwikkelen van de codes heeft de theorie uit het theoretisch kader een rol gespeeld omdat de onderzoeker graag theorie met praktijk wil vergelijken. Het theoretisch kader is echter niet leidend geweest, er is vooral gekeken wat er uit de data kwam en dit is, waar mogelijk, met theorie gekoppeld. Zo wist de onderzoeker dat volwassenen een rol spelen in plaatsen, daarom is de code 'place social rol ouderen' gecreëerd waarin meningen van jongeren over de invloed van volwassenen in een plaats zijn verwerkt.

Name	Grounded	Families
Person en invloed familie~	17	Persoon
person en invloed jongerenwerker~	6	Persoon
Person en invloed van eigen perceptie~	59	Persoon
person en invloed van jongerengroep~	32	Persoon
place fysiek beschrijving van wijk~	13	Plaats
place fysiek fysieke afstand~	10	Plaats
Place fysiek fysieke eigenschappen van plek~	42	Plaats
place social aanwezigheid van jongeren~	15	Plaats
place social rol jongerenwerkers~	12	Plaats
place social rol ouderen~	19	Plaats
place social sfeer~	5	Plaats
Place social sociale eigenschappen van plek~	53	Plaats
place social symbol~	0	Plaats
place tijdstip bezoek~	7	Plaats
Process affect~	46	Proces
Process behavior~	17	Proces
Process cognition~	22	Proces

Figuur 3: ontwikkelde codes

3.4 Positionality en ethiek

Ethiek

Er zijn een aantal maatregelen genomen om ethisch verantwoord onderzoek uit te voeren. Als eerste is er toestemming gevraagd aan de respondenten. Veel respondenten zijn jonger dan 18 jaar daarom is ook aan ouders of aan een 'gatekeeper' toestemming gevraagd. De 'gatekeeper' kan een dorpshoofd, werknemer of directeur zijn (Hennink et al., 2011). In dit onderzoek was de 'gatekeeper' jongerenwerker Akram in het buurtcentrum, hij gaf toestemming om jongeren te betrekken bij het onderzoek. Aan de ouders van jongeren die via school bereikt zijn is vooraf toestemming gevraagd.

Voorafgaand aan de interviews is de respondenten verteld wat het doel is van het onderzoek, hoe de data zal worden gebruikt, wie toegang krijgt tot de data en hoe de anonimiteit van respondenten wordt gewaarborgd. Ook is duidelijk gemaakt dat respondenten op elk moment mogen stoppen met het interview en dat zij vragen niet hoeven te beantwoorden als ze dit niet willen. Hierdoor konden jongeren zelf bepalen in hoeverre zij participeren in het onderzoek. Verder wordt alle data vertrouwelijk en anoniem verwerkt waardoor de anonimiteit van respondenten wordt beschermd (Hennink et al., 2011).

Tot slot is er rekening gehouden met beladen ontwerpen omdat de respondenten geen mentale of fysieke problemen mogen oplopen (Hennink et al., 2011). Tijdens de interviews werden soms gevoelige of emotionele onderwerpen besproken. De onderzoeker is hier voorzichtig mee omgegaan door respondenten in een veilige sfeer te interviewen en door niet te lang en te diep gevoelige onderwerpen te bespreken. Een respondent vertelde dat:

Jasmijn (14): 'Ze (jongeren in de Hoogte) op een gegeven moment allemaal stikken en stenen tegen onze ramen gingen gooien, heel erg gingen aanbellen en onze tuin betraden. Ik had op dat moment een hele erge angststoornis dus daarom was het extra erg voor mij. Ik probeerde toen de politie op 0900 8844 te bellen maar die waren toen niet te bereiken, daarom heb ik de volgende dag naar een meldpunt van Groningen gebeld om alles te vertellen maar ze zeiden dat zulke dingen wel vaker voor kwamen en dat ze daar niks aan kunnen doen. Dat vind ik eigenlijk best wel slecht.'
I: 'Ja maar wel heel erg goed dat je het gemeld hebt. Want dat is wel een begin en dan doen ze er vast wel wat mee. Euh.. even kijken hoor want met het buurtcentrum heb je dan vrij weinig?'

Bovenstaand citaat laat zien dat de onderzoeker niet te lang stilstaat bij gevoelige onderwerpen door een nieuw onderwerp aan te snijden. Tegelijkertijd benoemt de onderzoeker het onderwerp door de respondent te vertellen dat ze goed heeft gehandeld, dit kan de respondent geruststellen.

Positionality

Positionality heeft betrekking op het lokaliseren van de onderzoeker in het onderzoek. De onderzoeker analyseert wat zijn/haar positie is in het onderzoeksproces om zodoende inzicht te krijgen in hoe de onderzoeker de uitkomsten van het onderzoek en het onderzoeksproces beïnvloedt (Mansvelt & Berg, 2010). De onderzoeker reflecteert op de machtsverschillen die kunnen ontstaan door verschillen in status, stand en hiërarchie.

De onderzoeker kan een tussenstatus hebben waarin hij/zij net wel of net niet als onderdeel van een groep wordt beschouwd. Ook kan er verschil in status zijn doordat de onderzoeker werkzaam is als docent en respondenten hem zo kennen. De machtsverhouding die bij docent-leerling relaties aanwezig is kan van invloed zijn op het onderzoek.

Verder kan verschil in stand een rol spelen, een onderzoeker kan uit een ander milieu komen waardoor er tegen hem/haar wordt opgekeken. Verschillen in stand en de dynamiek in een onderzoeksgroep beïnvloeden de hiërarchie (Sultana, 2007). Tevens kan het uiterlijk van de onderzoeker een rol spelen in de interactie met respondenten. Geslacht, afkomst, leeftijd of binding met een culturele groep (wat geuit kan worden via kleding, tatoeages, haardracht) kan belemmerend of bevorderend werken tijdens interviews omdat een respondent het uiterlijk leest van de onderzoeker en hierdoor zijn houding of gedrag beïnvloed kan worden (Van Hoven & Meijering, 2011).

In dit onderzoek heeft de onderzoeker gelet op zijn kleding tijdens het bezoeken van het buurtcentrum. De onderzoeker trok kleren aan die aansloten bij de doelgroep, dit waren sportschoenen en geen nette blouses. Hierdoor heeft de onderzoeker geprobeerd verschillen tussen respondent en onderzoeker te verkleinen. Verder had het verschil in opleiding invloed op de status: jongeren uit lagere klassen waren soms onder de indruk van iemand die studeert en tegelijkertijd interesse toont in hun dagelijkse leven.

Tijdens de interviews werd er verschillend per respondent gereageerd. De één wilde stoer overkomen terwijl een andere terughoudender was, dit uitte zich in houding en taalgebruik. Ronald (11) begon bijvoorbeeld over zijn zus die veel geld heeft:

Ronald (11): 'euh, ja. Ja ik heb ook nog een zus, maarja, die heeft wel veel geld.. en ik zit altijd op haar Iphone zes plus..'

De onderzoeker kreeg de indruk dat Ronald (11) wilde opscheppen en daarom over zijn zus begon. Gaande het gesprek vlakten uitgesproken houdingen af en waren de respondenten open. De onderzoeker werkt dagelijks met jongeren tussen de elf en zestien jaar en heeft daarom affiniteit met de respondenten. Dit heeft de uitkomsten bevorderd omdat er geen communicatieproblemen waren en de onderzoeker zich gemakkelijk kon verplaatsen in de belevingswereld van jongeren. In het buurtcentrum heerst een ons kent ons sfeer, als er een nieuw iemand is wordt dat meteen opgemerkt. Omdat de onderzoeker werd geïntroduceerd door Akram werd hij geaccepteerd door de jongeren. De hiërarchie was hierdoor duidelijk: de onderzoeker is welkom maar geen onderdeel van de groep.

De verhoudingen tussen onderzoeker en de respondenten die op school zijn geïnterviewd waren anders. De onderzoeker werkt hier als docent en daardoor kenden de respondenten hem. De onderzoeker merkte dat jongeren graag mee wilden werken omdat ze de onderzoeker kenden. Door jongeren foto's te laten maken in de wijk kregen de jongeren controle over het interview, hierdoor was er tijdens de interviews minder sprake van een docent-leerling relatie omdat het machtsverschil werd verkleind.

Reflexivity

Reflexivity in een onderzoek betekent reflecteren op jezelf, het onderzoeksproces, representaties, machtsrelaties en data verzameling en de interpretatie daarvan (Sultana, 2007). Op een aantal aspecten is in de vorige paragrafen gereflecteerd, in deze paragraaf wordt vooral gereflecteerd op keuzes die gemaakt in het onderzoeksproces.

Zoals eerder vermeld is er één focusgroepgesprek afgenomen. De onderzoeker merkte dat jongeren in het groepsgesprek snel afgeleid werden en niet erg geïnteresseerd waren in elkaars meningen. Jongeren gaven hun eigen mening maar gingen niet op elkaar in. Ook merkte de onderzoeker dat jongeren snel geneigd waren om zich aan te sluiten bij elkaars mening, zonder hier zelf kritisch over na

te denken. Verder raakten jongeren snel afgeleid waardoor er werd afgedwaald van het gespreksondewerp. Een conversatie in het groepsgesprek ging soms als volgt:

I: 'Zijn er nog andere plekken waar jullie komen in de wijk?'

Daisy (11): 'Ja, Van Oldenbarneveltlaan'

Layla (12): 'Haha Oldenbarneveltlaan! (doet na hoe Daisy (11) de naam uitspreekt)

Daisy (11): 'daar was eerst mijn oude school' (nog steeds veel gelach)

I: 'Oke, maar ik wil graag nog even weten waar jullie nog meer komen in de wijk..'

Layla (12): 'Eikellaan' (gelach tussen Daisy (11), Layla (12) en Anoniem (12))

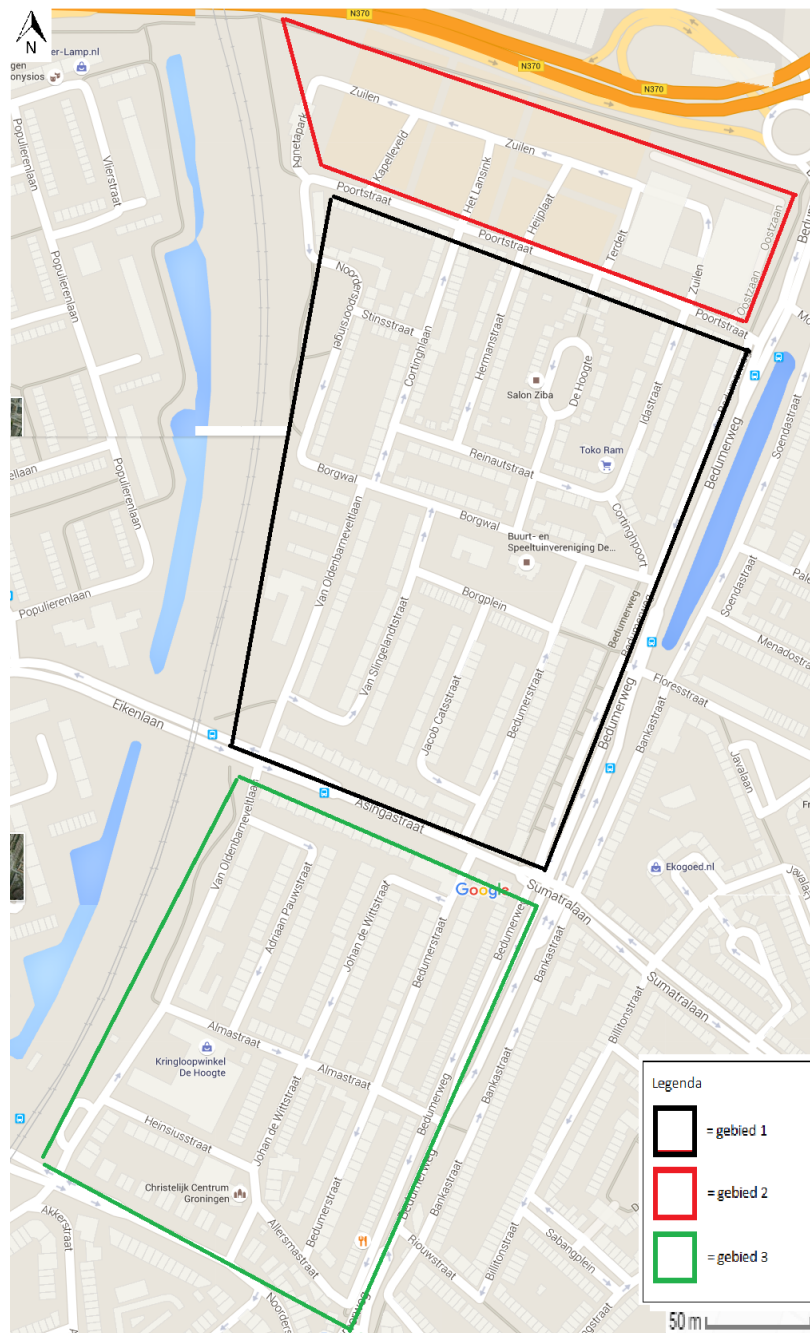
Bovenstaande citaten geven aan dat respondenten door elkaar worden afgeleid. Daarom is besloten om maar één focusgroepgesprek af te nemen. De onderzoeker wilde echter wel informatie verzamelen die door interactie tussen jongeren ontstond. Er is daarom besloten om twee interviews met twee respondenten af te nemen. Jongeren konden zodoende wel met elkaar van gedachten wisselen maar zich niet achter elkaar verschuilen.

De foto elicitatie bleek waardevol omdat het jongeren aan het denken zette voordat het interview had plaats gevonden. Jongeren konden in alle rust bedenken met welke plekken zij een binding hebben. Als de onderzoeker meer tijd had gehad dan was het waardevol geweest om deze methode, of een andere participerende onderzoekmethode zoals een workshop bestaande uit groepsgesprekken en groepsopdrachten, ook in het buurtcentrum uit te voeren.

4. Analyse

4.1 Inleiding

De jongeren in dit onderzoek hebben verschillende meningen over welke gebieden zij beschouwen als onderdeel van de wijk. Jongeren zijn tijdens de interviews gevraagd op een kaart te omcirkelen welk gebied in hun beleving de Hoogte is. Het blijkt dat jongeren die lang in de Hoogte wonen vooral het gebied ten noorden van Asingastraat als de Hoogte ervaren. In figuur 4 is dit deel van de wijk aangegeven met de naam 'gebied 1'.

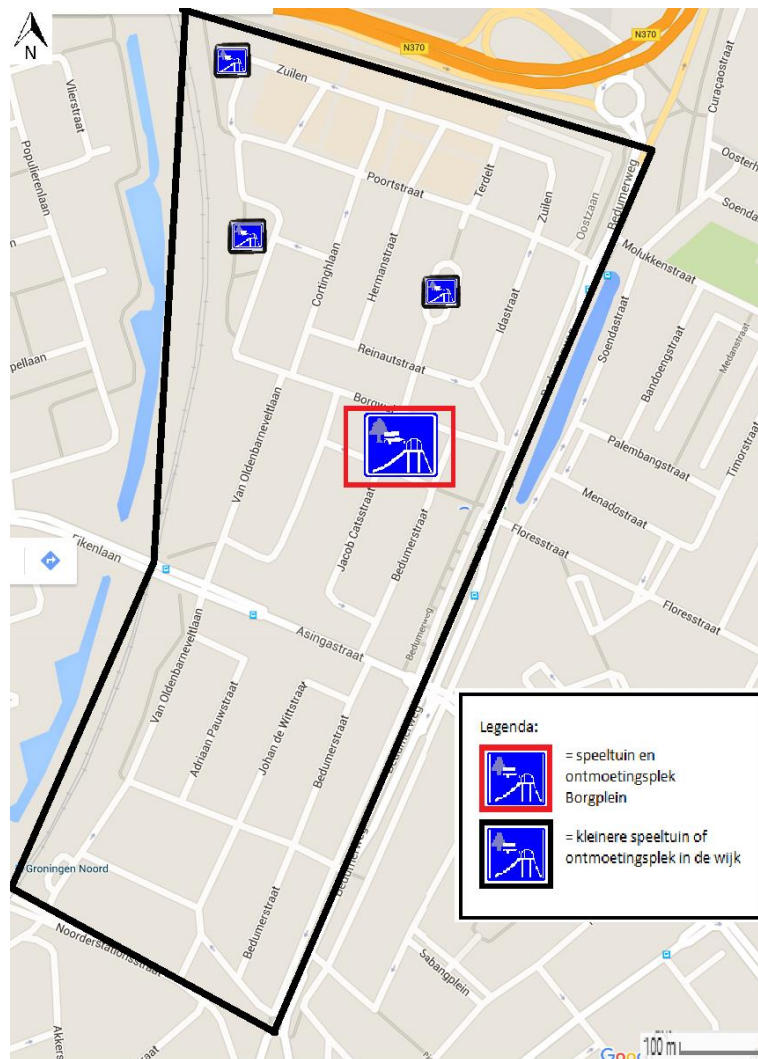
Figuur 4: kaart van de Hoogte (Bron: Eigen bewerking Google Maps, 2016).

Het rood gearceerde gebied in figuur 4 (genaamd 'gebied 2') is de nieuwbouw, dit hoort volgens de jongeren die lang in de Hoogte wonen er minder bij omdat: 'daar niemand komt' (Saleena, 15). Verder vinden jongeren de verschillen in huizen een reden om de twee delen niet als één geheel te zien: 'onze wijk [nieuwbouw] staat ook heel erg los van hun ouwe buurt, als je ook kijkt ook naar de huizen, wij zijn zomaar in één keer op hun voetbalveld neergezet dus ja' (Fien, 15).

Het groen gearceerde gebied (genaamd 'gebied 3' in figuur 4) wordt ook niet tot de Hoogte gerekend. Het blijkt dat de jongeren vaak geen binding hebben met dit gedeelte, dit wordt onderstreept door Ronald (11):

'Als je over de ringweg gaat.. Dus over deze weg heen [Asingastraat].. Nee, nee. Dit is de Hoogte. Dit is gewoon de officiële Hoogte [zwart omcirkelde gebied]. Dat zie je ook hier, dat is gewoon de Hoogte.. Kijk dit [groen omcirkelde gebied] is een stuk wat er later is bijgekomen en dat kan je niet vergelijken met dit gedeelte [zwart omcirkelde gebied]. Dit is al heel lang zo, mijn vader heeft in euh... heeft in die straat gewoond, al heel lang..'

De beleving over wat de Hoogte is verschilt. Ook binnen de gearceerde gebieden bevinden jongeren zich verspreid door de wijk op plekken als speeltuinen, voetbalveldjes, een basketbalveld, de straat en het buurtcentrum. Op deze plekken komen de jongeren veel omdat er veel dingen te doen zijn. Zo gebruiken jongeren de bankjes om te hangen, de openruimte op het Borgplein om te stunten op de fiets en in het buurtcentrum kunnen ze PlayStation en tafeltennis spelen. Over deze plekken, die ook kort beschreven zijn in paragraaf 3.2, hebben jongeren een mening omdat zij hier veel, of juist niet veel komen. Plekken die vaak in de interviews naar voren kwamen zijn in figuur 5 verwerkt.

Figuur 5: plekken waar jongeren een binding mee hebben (Bron: Eigen bewerking van Google Maps, 2016)

Het blijkt dus dat de jongeren in dit onderzoek verschillende alledaagse plekken hebben en daarom kunnen jongeren verschillende en afwijkende bindingen hebben met de wijk. In paragraaf 4.2 wordt beschreven wat voor verschillende bindingen jongeren hebben met de Hoogte. In paragraaf 4.3 en 4.4 wordt toegelicht welke dimensies van het aangepaste model van Scannell & Gifford (2010) deze binding beïnvloeden.

4.2 Verschillende bindingen van jongeren met de Hoogte

Binding met de Hoogte: place identity

Een aantal jongeren hebben een positieve band met de Hoogte, ze voelen zich sterk verbonden. Dit zijn vooral jongeren die lang in de Hoogte wonen. De emotionele band ontstaat door een familiegevoel of gevoelens van trots en erbij horen. Door de intense band met de wijk wordt gedrag van jongeren bepaald door de plaats. Joey (22) geeft aan dat de wijk hem gevormd heeft tot wie hij nu is:

'Ik kom uit de Hoogte, dat zal ik met trots altijd zeggen. (...) Wij hadden vroeger onze groep, waar wij vroeger altijd mee optrokken (...) daar is 20 procent van goed terecht gekomen en van die 20% ben ik één.. Ik ben trots op dat ik uit de Hoogte kom en dat ik door mijn omgeving zo ben geworden om wie ik ben. Dat ik daarom bereikt heb wat ik nu bereikt heb. Ik ben altijd trots op waar ik weg kom, ik zou mij ook nooit schamen voor de Hoogte, nee, nooit'.

Jongeren die lang in de Hoogte wonen zijn erg gehecht aan de wijk. Ze willen daarom later ook graag in de wijk blijven wonen, omdat de wijk onderdeel van hen zelf is geworden, dit wordt onderstreept door Yasira (16): 'het is allemaal zo klein, iedereen kent elkaar en ja mijn hele familie woont hier zowat ook, dan is dat [de Hoogte] toch wel je eigen zeg maar'. Dit citaat geeft aan dat ouders invloed hebben op de plaatsbinding van jongeren. Veel familie van Yasira (16) woont er al lang, de familie heeft diepe historische wortelen in de plek. Kintrea et al. (2008) geven aan dat belevingen van territorialiteit door generaties aan elkaar wordt doorgegeven en dat territoriaal gedrag positieve uitwerking kan hebben op de identiteit en het sluiten vriendschappen omdat het gevoelens van saamhorigheid creëert. Dit geldt ook voor Yasira (16) die, in haar beleving, iedereen kent in de wijk. Yasira (16) wordt door al deze contacten beïnvloed en daardoor beschouwt zij de Hoogte als 'haar eigen'.

Naast territoriaal gedrag stelt de lengte van woonduur jongeren in staat om samen een cultuur te ontwikkelen. Lengte van woonduur is daarom een essentieel onderdeel in de ontwikkeling van plaatsbinding. De jongeren die al lang in de Hoogte wonen ontwikkelen samen een cultuur en hebben daarom veel vriendschappen en familie in de wijk, hierdoor zijn ze gehecht aan de Hoogte. Dit zorgt ervoor dat de wijk een onderdeel is geworden van hun identiteit, dit proces wordt ook 'place identity' genoemd (Devine-Wright, Howes, 2010; Lewicka, 2011). Dit heeft volgens Akram ervoor gezorgd dat er een ons-kent-ons sfeer heerst onder deze inwoners. Dit dorpsgevoel kan belemmerend werken voor nieuwkomers omdat zij lastig kunnen integreren. Dit wordt benadrukt door Jasmijn (14):

'Ik vind het niet echt een leuke wijk want volgens mij vinden ze het niet echt fijn dat er mensen gaan wonen die er nooit hebben gewoond.. Er wonen heel veel mensen van generatie op generatie.. En ik ben ook niet echt iemand die heel snel een hele grote bek optrekt tegen andere mensen en dan respecteren ze niet dat ik niet asociaal ben..'

Bovenstaand citaat geeft aan dat er ook jongeren zijn die een andere cultuur hebben. Zij hebben een negatieve band met een gedeelte van de wijk vanwege activiteiten zoals hangen, die andere leeftijdsgenoten hier doen. Deze plekken worden daarom niet bezocht of ontweken. Jasmijn (14) omschrijft dit als volgt:

'wij wonen best wel aan de rand van de wijk, het zou voor ons erger zijn als we midden in de wijk woonden.. Daarom kom ik ook niet veel in de wijk alleen maar beetje rond ons huis, want hier is dan al het einde van de Hoogte en je fietst deze straat uit en je bent al uit de wijk (...) ik vind het niet echt zo van: oh yes ik mag naar de binnenkant, naar het midden van de wijk (...)

Het blijkt dat Jasmijn (14) de aanwezigheid van jongeren niet als prettig ervaart en daarom vindt ze het fijn dat ze aan de rand van de wijk woont omdat hier minder jongeren zijn. Als ze naar het midden van de wijk gaat, is de kans groter dat ze leeftijdsgenoten tegenkomt. Jongeren kunnen dus negatieve invloed hebben op plaatsbinding. Dit wordt ook benadrukt door Lina (15) als haar wordt gevraagd waarom ze later niet in de Hoogte wil wonen:

‘Omdat als ik kinderen heb die hoeven echt niet met die mensen daar om te gaan hoor. Dat is echt heel asociaal. Ja behalve als je dan met andere mensen omgaat, maar liever gewoon niet. (...) Het is wel zo dat de mensen die in de Hoogte wonen, die hebben niet veel bereikt in hun leven. Het zijn allemaal van die mensen die dan in de uitkering leven en dan veel te vroeg kinderen hebben gekregen. En dat. Ja. Liever gewoon niet’.

Lina (15) associeert mensen in de Hoogte met werkloosheid en tienerzwangerschappen, daarom wil zij later niet in de Hoogte wonen. Een aantal jongeren zet zich dus af tegen de Hoogte. De Hoogte is daarom ook onderdeel van hun identiteit omdat iemands identiteit wordt bepaald door wat je bent én wat je niet bent (Anderson, 2010). De eigenschappen, waarden en symbolen die zij voor de Hoogte vinden staan gebruiken ze om zichzelf te definiëren. Het helpt ze te distantiëren van groepen mensen. De binding met de Hoogte beïnvloedt het gedrag van mensen dus op verschillende manieren, de één wil er blijven en de ander wil er weg.

Binding met de Hoogte: place dependence

Bij een aantal jongeren in dit onderzoek wordt de binding vooral beïnvloed door fysieke eigenschappen en is de emotionele band met de Hoogte niet sterk. Dat de jongeren een minder sterke emotionele band hebben komt doordat het sociale leven van deze jongeren niet sterk gerelateerd is aan de Hoogte. Deze jongeren hebben weinig vrienden in de Hoogte. Als zij op vakantie zijn blijkt dat ze vooral hun huis missen omdat in het huis alle waardevolle dingen zijn, zoals de huisdieren en hun eigen kamer. Dat fysieke eigenschappen een belangrijke rol spelen blijkt wanneer Mees (13) wordt gevraagd waarom hij niet naar zijn vorige woonplek terug wil:

‘er zijn [in de Hoogte] meer voorzieningen dicht bij (...). Terug gaan [terug naar vorige woonplaats] is een hele achteruitgang vooral op het huis.. en ik heb ook astma en daarvoor zijn we ook vooral voor verhuist’

Ook Jasmijn (14) geeft aan vooral gehecht te zijn aan haar huis: ‘nou naar mijn huis [verlang ik] wel, we hebben echt een heel prettige woning’.

Het blijkt dus dat de binding bij deze jongeren vooral wordt beïnvloed door fysieke eigenschappen van de plek. Bij fysieke eigenschappen van plekken is de bijzonderheid van de fysieke eigenschap belangrijk voor de intensiteit van de binding. Dit omdat bijzondere eigenschappen waardevoller worden ervaren dan veel voorkomende eigenschappen. Omdat huizen, voorzieningen en huisdieren niet onlosmakelijk zijn verbonden met de wijk de Hoogte kan het hierdoor zijn dat jongeren een minder sterke binding hebben met de wijk: prettige huizen en veel voorzieningen zijn ook in andere delen van de stad. Jongeren zijn minder verbonden op emotioneel vlak maar meer op functioneel vlak: de functionaliteit, die wordt beïnvloed door fysieke eigenschappen, staat centraal en bepaalt of het ergens prettig wonen is. Dit proces wordt ook wel omschreven met ‘place dependence’ (Scannell & Gifford, 2010). De jongeren die vooral waarde hechten aan de fysieke eigenschappen wonen vaak kort in de Hoogte. Uit eerdere onderzoeken blijkt dat mensen die ergens kort wonen meer waarde hechten aan fysieke eigenschappen dan sociale eigenschappen, omdat dit makkelijker is. Het kost immers meer tijd en moeite om een netwerk van stabiele sociale relaties op te bouwen (Lewicka, 2011).

In paragraaf 4.3 worden persoonlijke eigenschappen toegelicht die de plaatsbinding, zoals die beschreven is in deze paragraaf, beïnvloeden.

4.3 De invloed van persoonlijke eigenschappen op plaatsbinding

De invloed van ontplooiing op plaatsbinding

Verschillen in de plaatsbinding kunnen inzichtelijk gemaakt worden door de wijze van ontplooiing van jongeren te analyseren.

Jongeren vinden het fijn om met andere jongeren te spelen, te praten of te hangen. Een hangplek wordt omschreven als 'onze vaste plek' (Saleena, 15 & Yasira, 16) en buitenspelen is leuker dan thuis omdat je er 'met meer dan één of twee kinderen kunt spelen' (Jaap, 13). De waarde van het sluiten van vriendschappen wordt nog meer benadrukt door Layla (12) wanneer haar gevraagd wordt wat ze mist uit de wijk als ze op vakantie is:

'Ja vooral de mensen waarmee je omgaat.. Want (...) normaal ben je altijd met de kinderen uit de wijk die je kent en als je op vakantie bent dan ken je veel mensen niet (...) meestal denk ik van ja.. kinderen uit de Hoogte zijn toch leuker..'

Vriendschappen overtreffen relaties met ouders in de adolescentiefase omdat jongeren in vriendschappen andere rollen kunnen aannemen dan thuis en perspectieven ontdekken die afwijken van die van hun ouders (Crosnoe, 2000). Activiteiten spelen een belangrijke rol in het sluiten van vriendschappen omdat activiteiten verbindend werken. Dit wordt bevestigd door Ronald (11) die lang in de Hoogte woont: 'ik zeg dan van bijvoorbeeld van: eh kom voetballen, nou dan komen ze met zijn allen, gaan we voetballen..'. Ook Mees (13) die kort in de Hoogte woont geeft aan dat bij interesse in dezelfde activiteiten weinig jongeren worden buitengesloten: 'Nee dat meestal niet [er worden meestal geen jongeren buitengesloten], meestal vragen ze dan: kom, willen jullie tegen ons enzo.. dat meestal wel..'

Voetballen is een sociale aangelegenheid, jongeren leren elkaar trucjes en hangen en praten tussendoor. Door gezamenlijk bezig te zijn met een activiteit wordt er een gemeenschappelijke identiteit ontwikkeld en worden verschillen tussen jongeren overbrugd (Gilligan, 1999; Hopkins, 2010). De verschillen, zoals een verschillende plaatsbinding (Ronald (11) is emotioneel verbonden met de Hoogte, Mees (13) vooral op functioneel vlak), worden overbrugd omdat voetbal jongeren met elkaar in contact brengt (Woolley & Johns, 2001; Karsten & Felder, 2016). Wanneer jongeren dezelfde activiteit leuk vinden werkt dit verbindend, de verschillen in plaatsbinding worden kleiner.

De invloed van culturele eigenschappen en achtergrond op plaatsbinding

Uit de vorige paragraaf blijkt dat interesse in dezelfde activiteit verbindend kan werken ook al hebben jongeren een verschillende plaatsbinding met de Hoogte. Echter is een voorwaarde dat jongeren overlappende culturele eigenschappen hebben. Wanneer er te grote culturele verschillen zijn, hebben jongeren niet dezelfde interesse in activiteiten waardoor verschillen niet worden overbrugd. De verschillen in cultuur spelen daarom een rol in de plaatsbinding. Jongeren in dit onderzoek die langer in de Hoogte wonen geven aan dat ze graag bij het Borgplein hangen. Dit hangen bestaat uit een bepaalde omgang met elkaar hebben, een sigaret of een joint roken, voetballen of muziek luisteren. Jongeren geven aan dat wanneer ze een tijdje weg zijn uit de Hoogte ze de gezelligheid missen. Deze gezelligheid wordt door Joey (22) als volgt omschreven:

‘Het is gewoon het sfeertje en het vertrouwde, familiegevoel wat je dan hebt. Altijd begrepen kunnen worden als je iets zegt.. dat is toch iets wat altijd deze jeugd bij elkaar brengt, ook al verhuizen ze..’

Door het hangen op het Borgplein wordt de cultuur van de groep bewaakt. De jongeren in de groep hebben dezelfde soort kleding, dezelfde interesses en gedrag. De jongeren zijn onderling in elkaar geïnteresseerd wat ervoor zorgt dat ze naar elkaar toe trekken. Verder luisteren ze naar dezelfde soort muziek en delen de jongens interesses rond motorvoertuigen. Door een verbintenis met een plaats aan te gaan kunnen groepen hun cultuur bewaken omdat binding met plaats symbolen, waarden en historische ervaringen kan creëren; er worden sociaal-culturele aspecten ontwikkeld die kenmerkend zijn voor een plaats. Het aanleren van deze normen en waarden kost tijd, daarom bestaat de groep uit jongeren die al lang in de Hoogte wonen en is de binding tussen hen hecht (Lewicka, 2011; Scannell & Gifford, 2010).

Yasira (16) geeft aan dat ze verschillen ziet tussen jongeren die hangen op het Borgplein en jongeren die dat niet doen: ‘Nou de jongeren zijn heel verschillend, de meeste uit het [ons] groepje roken en er zijn hier [in de Hoogte] ook heel veel nette kinderen’. De nette jongeren wonen vooral in de nieuwbouw en hun keuze om bepaalde plekken te bezoeken wordt beïnvloed door hun ouders ervaart Joey (22):

‘sinds die nieuwbouwwijk daar is (...) heb ik toevallig contact (...) met één van die meiden die daar woont. (...) hun ouders, die willen dat niet hebben dat zij worden geassocieerd met dat tuig van de jeugd wat hier dan op dat pleintje rond huppelt. (...) Want die rijden op fietsen die niet eerlijk zijn.. rijden op opgevoerde brommertjes, weet je wel..’

Ook Fien (15) die woonachtig is in de nieuwbouw ervaart verschillen tussen de jongeren:

‘Ik snap eigenlijk niet waarom je ergens stil zou gaan zitten, dus, ja. Dat klinkt heel raar.. maar ik snap dat gewoon niet en dan zijn er van die mensen van mijn leeftijd die al zitten te roken.. ik hoef niet in hun rook te zitten..’

Bovenstaande citaten geven aan dat in dit onderzoek veel jongeren die recentelijk in de Hoogte zijn komen wonen andere dingen in hun vrije tijd doen dan jongeren die lang in de Hoogte wonen. Jongeren die korter in de Hoogte wonen, zijn vaak geïnteresseerd in speeltuinen, sporten en balspellen, hangen vinden ze niet leuk. Ook hebben deze jongeren meer dingen te doen buiten schooltijd om, volgen ze onderwijs op een hoog niveau en hebben ze ouders in de middenklasse. Onderzoek van Karsten (1995) geeft aan dat het alledaagse leven van dit soort jongeren wordt gekenmerkt door een hoge complexiteit: veel activiteiten buiten school om. De achtergrond van jongeren bepaald hoe jongeren zich gedragen. Dit wordt ook bevestigd in onderzoek van Gough & Frank (2005), hierin wordt gesteld dat jongeren uit armere gezinnen een kleinere actieradius hebben. Akram bevestigd dat jongeren die veel bij het Borgplein zijn uit arme gezinnen komen: ‘er zijn wel gezinnen bij zeg maar die het niet echt breed hebben, nee’. Dit kan verklaren waarom jongeren die lang in de Hoogte wonen vaak plekken dichtbij huis bezoeken en hangen als activiteit hebben, terwijl jongeren die korter in de Hoogte wonen een grotere actieradius hebben en daardoor minder in de buurt zijn.

Het blijkt dat jongeren in de Hoogte verschillende culturele eigenschappen hebben, dit beïnvloedt de keuzes die iemand maakt in zijn/haar gedrag. Door de afwijkende culturen komen

verschillende jongeren weinig met elkaar in contact en worden verschillen tussen jongeren niet gemakkelijk overbrugd, dit kan resulteren in een verschillende plaatsbinding.

Het lichaam en plaatsbinding

Culture eigenschappen vertalen zich in uiterlijke kenmerken, omdat het lichaam een instrument is om een cultuur uit te dragen. Verschillen tussen jongeren zijn gebaseerd op kleding, haar, gedrag en houding (Hopkins, 2010). Jongeren kunnen hierdoor aan de hand van het lichaam andere jongeren lezen en plaatsen. Liane (13) wijst bijvoorbeeld op het verschil in gedrag: 'ik denk omdat wij gewoon, gewoon niet zo zijn als hun [jongeren die hangen], hun zijn allemaal best wel opgefokt enzo, wij niet..'. Ook Jasmijn (14) ervaart dat het uiterlijk functioneert als herkenning waardoor jongeren gemakkelijk onderscheid kunnen maken: 'En dan denk ik als ik daar nu die speeltuin binnen stap dan wordt het allemaal [plagen en pesten] nog een beetje heftiger'. Hiermee geeft Jasmijn (14) aan dat het binnenstappen van een speeltuin of er langs fietsen herkenkend genoeg is om te zien of iemand er wel of niet bij hoort. Jasmijn (14) verwacht heftige reacties als zij de speeltuin binnenstapt waar veel jongeren verblijven die al lang in de Hoogte wonen en daarom ontwijkt ze deze plek. Het blijkt dat verschillen in uiterlijk en gedrag kunnen leiden tot oordelen wat vervolgens kan leiden tot buitensluiting van jongeren. Het lichaam is een representatie, creëert emoties en wekt daarom reacties bij de persoon zelf en bij anderen op (Hopkins, 2010). Het lichaam beïnvloedt de binding met een plaats, het zorgt ervoor dat jongeren ergens wel of niet heen gaan (Scannell & Gifford, 2010). Zo gaf Akram aan dat er soms wrijving is tussen jongeren met verschillende achtergronden wat ertoe kan leiden dat jongeren worden buitengesloten:

I: Zijn er dan ook jongeren die er dan niet komen [niet op het Borgplein komen]?

Akram: Ja. Sommigen. Nieuwbouw, die hier verderop wonen zeg maar. Daar bij de zuilen. Begint wel te komen, maar was aan het begin wel moeilijk. Lastig.

I: Want waarom is dat dan lastig?

Akram: Euhm, doelgroep, die elkaar niet kent. Aftasten: wie ben jij? Wat kom je hier doen? Helemaal bij jongeren van leeftijd middelbare school en groep 7, 8 van basisschool. Dat geeft wrijving.

I: Hoe kan het dat zo'n wrijving ontstaat?

Akram: Het eigengevoel zeg maar, dit is van ons, dit is ons plein. Wat kom je hier doen? Wie ben je? Waar woon je? Beetje dat principe.

Akram geeft aan dat verschillen in jongeren naar voren komen bij het bezoeken van plaatsen. Jongeren die korter in de wijk wonen bezoeken minder vaak het Borgplein, omdat zij zich volgens hem niet welkom voelen.

Hierboven is geschetst hoe het lichaam verschillen in plaatsbinding vergroot, echter kan verschil in lichaam ook verbindend werken. Verschillen tussen jongens en meisjes kan leiden tot vereniging omdat ze zich tot elkaar aangetrokken voelen:

Joey (22): Ja er komen jongens en meisjes. Het is wel merendeels dan jongen en het zijn toch wel de meiden die ze dan in hun termen 'fixen', die komen dan langs.. Dus dat is harstikke gezellig.

I: de meiden fixen de jongens of de jongens de meiden?

Joey (22): Ja dat wisselt nog wel eens.. meestal is het toch wel de jongens die er achter aan lopen, ja.. [beetje gelach]

'Fixen' is straattaal en betekent versieren. Wanneer jongeren zich bevinden in de publieke ruimte willen ze zichzelf laten zien aan anderen, de straat wordt als een podium gebruikt (Gough & Franch, 2005). Jongeren willen bij elkaar in de smaak vallen en gaan elkaar daarom versieren, op deze manier werkt het uiterlijk verbindend. Jongeren moeten echter wel dezelfde culturele waarden hebben anders wordt de manier van 'fixen' niet gewaardeerd.

4.4 De invloed van plaats eigenschappen op plaatsbinding

Plaatsen zijn sociale arena's omdat plaatsen kunnen dienen om bindingen met andere mensen aan te gaan en een individuele of groepsidentiteit te ontwikkelen. Er zijn een aantal aspecten die de sociale arena, en dus de plaatsbinding, beïnvloeden. Als eerste wordt beschreven wat voor invloed de bevolkingssamenstelling heeft op de vorming van de sociale arena. Daarna worden de volgende aspecten toegelicht die jongeren beïnvloeden bij de vorming van een sociale arena: de invloed van volwassenen, jongerenwerkers, geografische ligging en mate van toezicht in de publieke ruimte.

De invloed van bevolkingssamenstelling op sociaal kapitaal

Volgens jongeren die lang in de Hoogte wonen en daardoor de wijk gebruiken om veranderingen op te merken (Manzo, 2005) is de wijk veranderd sinds de renovatie in 2009, omdat door de renovatie mensen gedwongen moesten verhuizen. Deze mensen kwamen na de renovatie niet terug waardoor er nieuwe mensen zijn komen wonen, hierdoor zijn er nu meer mensen met verschillende achtergronden woonachtig in de Hoogte. Onder de uiteenlopende achtergronden wordt verstaan verschillen in woonduur, school, ouders en familie. Joey (22) geeft aan dat de Hoogte voor de renovatie: 'als één familie was omdat iedereen voor elkaar klaar stond al hoefde je elkaar niet echt heel goed te kennen'. Na de renovatie is dit gevoel een stuk minder geworden. In zijn beleving gaan renovatie en nieuwbouw niet samen met het low-budget imago wat de wijk heeft, omdat de verschillen tussen mensen in de Hoogte te groot worden. De wijk is minder homogeen qua samenstelling waardoor de gemeenschap meer gesloten is geworden. De gesloten gemeenschap draagt eraan bij dat integreren lastig wordt, nieuwkomers worden niet snel welkom geheten. Akram geeft in het citaat op de vorige bladzijde aan dat hier het eigen gevoel een belangrijke rol speelt. Het blijkt dat sommige jongeren hun unieke identiteit en historie willen beschermen tegen de buitenwereld (Lewicka, 2011). De toegenomen diversiteit belemmert de plaatsbinding; doordat mensen elkaar minder kennen, neemt het gevoel van saamhorigheid af. Hierdoor vervagen sociale netwerken in de homogene en lang woonachtige groep inwoners van de Hoogte. Binnen deze groep wordt er daardoor minder 'bonding social capital' ontwikkeld. Tevens wordt er minder 'bridging social capital' ontwikkeld, omdat de verschillende gemeenschappen niet met elkaar in contact komen (Klein, 2013). Het blijkt dat in dit onderzoek de verschillen in achtergronden resulteren in beperkte contacten tussen buurtbewoners en hierdoor blijven verschillen in plaatsbinding, zoals die beschreven zijn in paragraaf 4.2, bestaan.

Rol van volwassenen in publieke ruimte

Op het Borgplein worden de jongeren minder in de gaten gehouden dan thuis, hierdoor kunnen ze ander gedrag dan thuis vertonen. Sommige jongeren vinden dit prettig, Saleena (15) bevestigt dit:

'Het is niet hetzelfde als thuis. Thuis mag je niet alles doen en buiten wel. Zij rookt bijvoorbeeld en thuis mag dat niet. Maar het is niet zo dat we hele aparte dingen doen zonder ouders maar er zijn wel verschillen'.

Het Borgplein is echter een open ruimte waardoor er, tot op zekere hoogte, toezicht is van volwassenen. Op het Borgplein zoeken jongeren daarom beschutte plekken om te ontsnappen aan dit toezicht en de grenzen op te zoeken die volwassenen hebben opgesteld. Joey (22) geeft aan hoe jongeren dit doen:

‘Het Borgplein is aan de straat waar veel ouders wonen, de ouders wonen bijna naast de speeltuin. Dus je merkt wel soms aan jongeren dat ze zich terug trekken naar de zijkant van het gebouw waar de inhammen inzitten om daar toch even stiekem sigaretje te roken.. ff stiekem met een meisje te ouweheren, of.. noem maar wat..’

Door grens overtredend gedrag van jongeren kan er wrijving ontstaan tussen volwassenen en jongeren. Dit omdat sommige jongeren de plek niet zo gebruiken zoals die door volwassenen is ontworpen. Jongeren bieden weerstand tegen volwassenen door regels te overtreden. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de overlast die jongeren veroorzaken: de jongeren creëren een rommelige plek door afval niet op te ruimen, terwijl volwassenen graag een geordende plek hebben. Verder zoeken jongeren beschutte plekken op, zoals de inhammen van een gebouw, omdat zij hier zelf kunnen bepalen wat zij doen (Skelton & Valentine, 1998).

Echter overtreden niet alle groepen jongeren de grenzen. Het Borgplein wordt ook gebruikt waarvoor het ontworpen is: een ontmoetingsplek waar jongeren vrije tijd met elkaar doorbrengen. Akram geeft aan waarom het Borgplein hier een geschikt plek voor is:

‘Met dit weer, fiets maar langs, ook ouders zitten ook gewoon buiten voor de deur. Dus. Ja. Het is heel makkelijk contact maken onderling (...) en om niet bij ouders te zijn, sommige dingen hoeven ouders niet te horen, ga je gewoon voor jezelf of met zijn allen als groepje het plein op. Zo groot is het plein wel zeg maar, dat je niet last van elkaar hebt’.

Op het Borgplein is er niet te veel en niet te weinig toezicht, hierdoor kunnen jongeren, naast weerstand, ook aansluiting zoeken bij volwassenen (Karsten et al., 2001). Doordat jongeren het Borgplein gebruiken waarvoor het bedoeld is en omdat volwassenen toezicht en dus controle hebben, worden jongeren die grenzen overtreden niet gewerd (Matthews & Tucker, 2007). Het Borgplein functioneert dus omdat er een evenwicht is in de machstrijd tussen jongeren en volwassenen.

Rol van jongerenwerkers op het Borgplein

Op het Borgplein zijn jongerenwerkers van het WIJ-team Korrewegwijk aanwezig. Jongerenwerkers zijn volwassen mensen maar worden door jongeren niet beschouwd als volwassenen. Wij gaan ‘gewoon chiller met elkaar om’ (Yasira, 16) en ‘ze meer één van ons zijn, hij doet net zo als ons’ (Jaap, 13). De jongerenwerkers zijn zich bewust van deze rol en zoeken naar de beste balans tussen controle en gelijkwaardigheid. Jongerenwerkers organiseren tijdens hun werk activiteiten voor jongeren zoals karten, zwemmen of een spooktocht om in contact te komen met de jongeren. De activiteiten zorgen ervoor dat jongeren uit de hele wijk samen op pad gaan. Tijdens deze activiteiten leren jongeren elkaar van een andere kant kennen geeft Liane (13) aan:

‘Ja maar toen wij die spooktocht deden was het ook gewoon leuk weet je wel.. er waren ook gewoon leuke mensen.. maar als je dan daar [Borgplein] in de speeltuin komt gaat iedereen [zelfde jongeren als bij de spooktocht] stoer doen enzo.. en dan gaan ze dus zand op mij gooien.’

Liana (13) zegt dat jongeren tijdens gezamenlijke activiteiten, waarbij jongerenwerkers aanwezig zijn, aardig doen, maar dat dit niet het geval is wanneer zij op een willekeurig moment naar de speeltuin op het Borgplein gaat. Jongerenwerkers zorgen voor een betere omgang tussen jongeren, omdat zij invloed hebben op de gedragsregels. Hierdoor kunnen jongeren zichzelf zijn. Akram geeft aan dat dit belangrijk is, omdat sommige jongeren enerverende thuissituaties hebben en hierdoor niet altijd kind kunnen zijn:

‘Dat ze ook kind kunnen zijn. Soms vraagt de thuissituatie daar niet om. Soms met buitenlandse gezinnen dan moet diegene [een jongere] soms op een broertje of zusje oppassen.. en terwijl jij vindt zeg maar dat ze heh.. dan als ze bij jou zijn kunnen ze ook gewoon dat deel loslaten’

Bovenstaande situaties geven aan dat jongerenwerkers een belangrijke rol hebben in de ontwikkeling van jongeren. Jongerenwerkers zorgen ervoor dat jongeren zich ontwikkelen op mentaal vlak en omgangsnormen en waarden leren. Om dit bereiken is het van belang dat jongerenwerkers geaccepteerd worden door jongeren: jongerenwerkers moeten de omgangsnormen en cultuur kennen (Gilligan, 1999). Dit blijkt het geval te zijn in het Buurtcentrum, de jongerenwerkers worden gezien als één van hen. Ook geven jongeren aan dat de omgang tussen jongeren fijner is bij activiteiten waar jongerenwerkers bij zijn, omdat er dan niet stoer wordt gedaan. Jongerenwerkers zorgen voor inclusie, omdat zij naar jongeren uitstralen hetzelfde doel te hebben als hen, namelijk vrije tijd gezellig met elkaar doorbrengen. Hierdoor zorgen de jongerenwerkers ervoor dat verschillen tussen jongeren overbrugd worden. Het buurtcentrum levert daarom een bijdrage aan de ontwikkeling van ‘bridging social capital’, omdat in het buurtcentrum jongeren en ouders van verschillende achtergronden bijeenkomen. Hierdoor kunnen er ‘weak ties’ ontwikkeld worden (Kohlbacher et al., 2015). Ook kan er door de ontmoetingen solidariteit en respect voor elkaar ontstaan (Poortinga, 2012). Dit kan resulteren in minder grote verschillen in plaatsbinding onder jongeren, omdat jongeren die veel in het buurtcentrum komen eigenwaarde ontwikkelen, wat ervoor zorgt dat jongeren het gevoel krijgen dat ze tot deze plek behoren en zich er thuis voelen (Hirsch, 2005).

Geografische ligging

Jongeren kunnen in een sociale arena met elkaar verbonden raken doordat zij geografisch dicht bij elkaar wonen en daardoor dezelfde alledaagse plekken hebben. Lina (15) is in 2009 verhuist naar een plek tegenover het Borgplein. Ze woonde daarvoor een paar straten verderop. Doordat ze nu tegenover de speeltuin woont, komt ze er vaker: ‘euhm, ja, wel meer omdat het gewoon echt net dichterbij was’. Hierdoor houdt ze contact met jongeren die in de Hoogte wonen ondanks dat ze op verschillende scholen zitten. Dit wordt ook wel ‘community of place’ genoemd (Scannel & Gifford, 2010). De geografische ligging kan verschillen in achtergronden overbruggen doordat jongeren hetzelfde speeltuintje, voetbalveld of basketbalveld bezoeken. Jongeren komen vaker met elkaar in contact door dichtbij dezelfde speeltuin te wonen.

Mate van toezicht in publieke ruimte

De mate van beschutting speelt een grote rol in de toegankelijkheid van plaatsen en daarom in hoeverre een plek kan dienen als sociale arena. Een publieke ruimte moet niet te open, maar ook niet te beschut zijn. Lina (15) onderstreept het belang van een open ruimte:

‘ja, want dan kan iedereen je zien. Iedereen die dan aan deze kant woont [Borgwal] ziet je dan (...) Op zich wel fijn want ja dan weet je dat je veilig bent maar het hoeft niet. Ik red mezelf ook wel dus’.

Het blijkt dat sommige jongeren een bepaalde mate van toezicht prettig vinden, omdat ze zich hierdoor veilig voelen. Daarom fietsen jongeren niet graag langs een beschut fietspad aan de rand van de wijk. Figuur 6 geeft de situatie aan zoals die nu is: het fietspad is verlicht en opnieuw geasfalteerd. Jongeren vinden dit prettig omdat er nu minder zwervers en junkies komen; het fietspad is overzichtelijker geworden en dat zorgt voor een veiliger gevoel.

Figuur 6: fietspad gefotografeerd door Jasmijn (Bron: Tjeerd Drabe, 2016).

Ook uit de waardering van binnenplaatsen (figuur 7 en 8) blijkt dat jongeren overzicht en toezicht belangrijk vinden, omdat het jongeren een gevoel van controle geeft over de plek. Jasmijn (14) vertelt waarom ze de binnenplaats op figuur 7 een prettige plek vindt: ‘je kan gewoon op het grasveldje zitten omdat het ook beetje veilig is (...) er kunnen niet echt vreemden binnen komen (...) en je bent dicht bij huis’. Jasmijn vindt de binnenplaats een prettige plek omdat zij tot in bepaalde mate kan bepalen wie er binnenkomt en wie niet. Verder zijn er veel volwassenen dichtbij waar ze gemakkelijk heen kan gaan.

Figuur 7: binnenplaats gefotografeerd door Jasmijn (Bron: Tjeerd Drabe, 2016).

Figuur 8: binnenplaats gefotografeerd door Fien (Bron: Tjeerd Drabe, 2016).

De zoektocht van jongeren naar geschikte plekken om tijd door te brengen is te relateren aan het proces waarbij jongeren aansluiting willen zoeken bij- en weerstand willen bieden aan volwassenen (Karsten et al., 2001). Jongeren zoeken graag aansluiting bij volwassenen omdat volwassenen toezicht houden en hierdoor veilige plekken creëren. Om deze reden is een beschermt fietspad aan de rand van de wijk niet populair (er is weinig toezicht en er zijn veel vreemden) en een binnenplaats of het Borgplein wel. Echter vinden jongeren teveel toezicht niet prettig en nodig, ze willen hun eigen dingen doen en kunnen zichzelf ook redden, aldus Lina (15). Dit geeft aan in wat voor spagaat, die kenmerkend is voor de transitiefase, jongeren zich in bevinden (Sibley, 1995, in Holloway & Hubbard, 2001). Als gevolg hiervan zoeken jongeren plekken op waar het toezicht in- en de mate van controle over een plek in balans is. Het aantal vreemden en onbekenden buurtbewoners in een wijk speelt hierin een invloedrijke rol, omdat wanneer er meer onbekenden zijn dit zorgt voor een onveilig gevoel (Emmelkamp, 2004). Het is daarom van belang dat er in de Hoogte 'bridging social capital' wordt ontwikkeld, omdat hierdoor heterogene netwerken ontstaan waardoor buurtbewoners elkaar leren kennen (Klein, 2013). Hierdoor zijn er minder onbekenden in de wijk wat resulteert in een veiligere leefomgeving voor kinderen (Emmelkamp, 2004).

5. Conclusie

Het doel van dit onderzoek is de binding van jongeren in de Hoogte met hun alledaagse plekken te beschrijven en vervolgens te onderzoeken hoe deze binding, aan de hand van het plaatsbinding model van Scannell & Gifford (2010), verklaard kan worden. De volgende twee deelvragen zijn opgesteld om dit doel te halen:

- Hoe zijn jongeren verbonden met hun alledaagse plekken in de wijk de Hoogte?
- Hoe kan deze binding verklaard worden aan de hand van het Scannell & Gifford (2010) model?

Uit de literatuurstudie is gebleken dat jongeren in een transitiefase zitten en daarom zoekende zijn naar geschikte plekken om te verblijven. Veel aspecten (zoals volwassenen, lengte van woonduur, ontplooiing) beïnvloeden jongeren, uit de analyse is gebleken dat sommige meer invloed hebben dan andere. Dit onderzoek draagt bij aan een completer en specifiek beeld van plaatsbinding van jongeren in de Hoogte.

De grote verschillen in binding tussen jongeren is de belangrijkste bevinding van dit onderzoek. Jongeren hebben uiteenlopende ervaringen over hun alledaagse plekken. Jongeren die lang in de Hoogte wonen identificeren zich met de wijk en hechten veel waarde aan de gemeenschap. Jongeren die korter in de wijk wonen hechten waarde aan fysieke eigenschappen, de functionaliteit van de wijk staat centraal, en ze distantiëren zich vaak van de wijk. Dit geeft de tweedeling in dit onderzoek tussen jongeren aan. Het is de vraag in hoeverre er sprake is van een tweedeling in de hele wijk, vervolgonderzoek zal dit moeten uitwijzen, dit wordt nader toegelicht aan het einde van de conclusie. In dit onderzoek blijkt echter dat er wel een zekere tweedeling is onder de respondenten en deze ontstaat door de verschillende achtergronden van jongeren. De achtergrond wordt beïnvloed door de ouders, school en vrienden en familie van de jongeren. De verschillen zijn ontstaan door de renovatie en nieuwbouw in de wijk; er zijn nieuwe mensen in de wijk gaan wonen, terwijl 'locals' zijn vertrokken. Hierdoor is de samenstelling van de inwoners gevarieerder geworden. In de Hoogte is de middenklasse gegroeid. Dit resulteert in een plaatsbinding die varieert tussen groepen en leidt tot verschillende ervaringen met alledaagse plekken.

De verschillende belevingen met betrekking tot alledaagse plekken in steden neemt toe omdat steden complexer worden. Er wonen steeds meer verschillende groepen in de stad, hierdoor ontstaan gemengde wijken (Karsten & Felder, 2016). Dit blijkt ook in dit onderzoek: door nieuwbouw en renovatie ontstaat er naast de sociale minima een middenklasse en een welgestelde groep bewoners. Door de nieuwe groepen wordt de wijk divers, wat kan leiden tot een afname van plaatsbinding, solidariteit en sociaal kapitaal, dit doordat mensen elkaar minder vertrouwen (Putnam, 2007; Lewicka, 2011). Door verschillen in sociaal kapitaal ontstaat sociale ongelijkheid. Wanneer sociale netwerken beperkt aanwezig zijn in een wijk dan treft dit vooral de laagopgeleide gezinnen. Het is daarom van belang dat ouders sociaal kapitaal ontwikkelen, jongeren zijn namelijk in toenemende mate afhankelijk van dit kapitaal (Karsten & Felder, 2016). In de Hoogte integreren nieuwkomers die de middenklasse vormen (ook wel sociale stijgers genoemd) weinig, blijkt uit de verschillende bindingen met alledaagse plekken van jongeren. Jongeren uit de middenklasse bezoeken andere plekken dan jongeren uit gezinnen van de sociale minima, hierdoor hebben beide groepen weinig contact met elkaar en wordt er vooral 'bonding social capital' ontwikkeld. Het kan daarom zijn dat sociale minima weinig profiteren van het aanwezige sociale, culturele en economische kapitaal in de wijk. Dat kan een achterstand op dit gebied bij deze gezinnen veroorzaken. Het is daarom van belang dat er aandacht wordt besteed

aan het ontwikkelen van 'bridging social capital' omdat jongeren hierdoor kunnen genieten van de lusten die de Hoogte en de stad bieden (Karsten & Felder, 2016; Lewicka, 2011). Er worden daarom twee praktische aanbevelingen gedaan om een omgeving te creëren waarin 'bridging social capital' kan worden ontwikkeld.

- De ontwikkeling van het Borgplein als ontmoetingsplek zorgt voor de ontwikkeling van 'weak ties' omdat er contacten in de nabije gemeenschap worden gelegd (Kohlbacher et al., 2015). Het is daarom van belang dat verschillende gemeenschappen uit de Hoogte het Borgplein bezoeken zodat deze met elkaar integreren. Dit kan gedaan worden door activiteiten voor jongeren te organiseren. In dit onderzoek gaven jongeren met verschillende achtergronden aan georganiseerde activiteiten te waarderen omdat jongeren elkaar dan op een andere manier leren kennen. Deze activiteiten kunnen uitgebreid worden door ouders een grotere rol te geven in begeleiding of organisatie, hierdoor komen zij met elkaar in contact.
- Maak ruimte voor verenigingen in de wijk. Een aantal respondenten sporten, alleen doen ze dit op verschillende verenigingen verspreid over de stad. De Hoogte had een voetbalclub maar daar staat nu een nieuwbouwwijk, de voetbalclub is verhuisd. Een vereniging in de wijk kan ervoor zorgen dat er minder segregatie ontstaat onder jongeren omdat zij buiten schooluren samen activiteiten doen. Ook is het gemakkelijker lid worden van een vereniging als die niet ver weg is (Karsten & Felder, 2016). Hierdoor komen de ouders van de jongeren gemakkelijker en sneller met elkaar in contact. Een vereniging kan zodoende helpen om de verstandhouding tussen de verschillende jongeren te verbeteren. Zo blijkt dat wanneer jongeren interesse in dezelfde activiteit hebben en er een plaats is waar zij deze activiteit kunnen uitvoeren, verschillen overbrugd worden.

Door het derde socialisatiemilieu (het Borgplein) en verenigingen te ontwikkelen worden de verschillende gemeenschappen minder gesloten waardoor sociaal kapitaal ontwikkeld kan worden (Karsten & Felder, 2016; Putnam, 2007; Lewicka, 2011). Hierdoor neemt de sociale cohesie in wijken toe waardoor mensen hechtere banden met elkaar krijgen, dit zorgt ervoor dat verschillen in plaatsbinding minder groot worden (Kohlbacher et al., 2015).

In dit onderzoek zijn alleen jongeren en één jongerenwerker betrokken geweest, bovenstaande aanbevelingen moeten daarom steviger onderbouwd worden door middel van vervolgonderzoek. Het zou interessant zijn om een uitgebreider onderzoek uit te voeren waarin gezinnen betrokken worden, omdat dit een breder en completer beeld geeft over hoe gezinnen omgaan met het leven in een middelgrote stad in Nederland. Dit kan gedaan worden door gezinnen een weekdagboek in te laten vullen voorafgaand aan een diepte interview. In dit weekdagboek kunnen gezinnen via kaarten routes en locaties die ze gebruiken aanwijzen, dit kan vervolgens besproken worden in het interview (Karsten & Felder, 2016). Om tevens meningen van kinderen genoeg aandacht te geven kan er met hen een wandeling gemaakt worden door de wijk. Door gezinnen te betrekken kan het onderzoek ook de invloed van ouders op jongeren tonen. Dit is relevant omdat in dit onderzoek enkele respondenten de rol van volwassenen ter sprake brachten. Daarbij blijkt ook uit de literatuur dat volwassenen invloed hebben op jongeren (Matthews & Tucker, 2007; Panelli et al., 2002; Hopkins, 2010). Verder kan dit inzicht bieden in hoe volwassenen de wijk ervaren in vergelijking met het tijdperk voor de renovatie of in vergelijking met andere woonplekken. Verder zou ontdekt kunnen worden in hoeverre ouders sociaal kapitaal ter beschikking hebben en of hier tussen ouders veel verschil in zit. Vervolgens kan dit gekoppeld worden aan ervaringen en belevingen van de jongeren. Tot slot zou vervolgonderzoek de tweedeling die in dit onderzoek naar voren komt kunnen nuanceren. Door meer

jongeren en/of gezinnen bij een onderzoek te betrekken kunnen meer diverse meningen en percepties verzameld worden. Vervolgonderzoek zou op deze manier kunnen bijdragen aan beter gefundeerde inzichten in verbindende factoren tussen groepen en de verdere ontwikkeling van sociaal kapitaal in de Hoogte.

Literatuur

Ansell, N. & van Blerk, L. (2007). Doing and belonging: Toward a more-than-representational account of young migrant identities in Lesotho and Malawi. In: R. Panelli, S. Punch & E. Robson (red.), *Global - perspectives on rural childhood and youth: young rural lives*. London: Routledge, pp. 17-28.

CBS (2011). Kerncijfers wijken en Buurten 2009. Geraadpleegd op 08-07-2016 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2011/48/kerncijfers-wijken-en-buurten-2009>

CBS (2013¹). Percentage huishoudens met lage koopkracht – Buurten. Geraadpleegd op 08-07-2016 via http://www.cbsinuwbuurt.nl/#buurten2013_perc_huish_met_lage_koopkracht

CBS (2013²). Percentage huishoudens met hoog inkomen – Gemeenten. Geraadpleegd op 08-07-2016 via http://www.cbsinuwbuurt.nl/#gemeenten2013_perc_huish_met_hoog_inkomen

CBS (2014). Percentage huurwoningen – Buurten. Geraadpleegd op 08-07-2016 via http://www.cbsinuwbuurt.nl/#buurten2014_percentage_huurwoningen

CBS (2015¹). Bevolkingsdichtheid inwoners per km² – Buurten. Geraadpleegd op 08-07-2016 via http://www.cbsinuwbuurt.nl/#sub-buurten2015_bevolkingsdichtheid_inwoners_per_km2

CBS (2015²). Percentage personen 45 tot 65 jaar – Buurten. Geraadpleegd op 08-07-2016 via http://www.cbsinuwbuurt.nl/#buurten2015_perc_personen_45_tot_65_jaar

CBS (2015³). Kerncijfers wijken en buurten 2015. Geraadpleegd op 08-07-2016 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2015/48/kerncijfers-wijken-en-buurten-2015>

Childress, H. (2004). Teenagers, territory and the appropriation of space. *Childhood*, 11 (2), pp. 195-205.

Clark-Ibáñez, M. (2004). Framing the social world with photo-elicitation interviews. *American Behavioral Scientist*, 47 (12), pp. 1507-1526.

Crosnoe, R. 2000. Friendships in Childhood and Adolescence: The Life Course and New Directions. *Social psychology quarterly*, 63(4), pp. 377-391.

Devine-Wright, P. & Howves, Y. (2010). Disruption to place attachment and the protection of restorative environments: A wind energy case study. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), pp. 271-280.

Dunn, K. (2010). Interviewing. In: I. Hay (red.), *Qualitative research methods in Human Geography*. Oxford: Oxford University Press, pp. 101-138.

Emmelkamp, R. (2004). Opgroeiende jongeren en veiligheid in stad en land: de zorgen van ouders ontrafeld. *Beleid en Maatschappij*, 31 (3), pp. 185-193.

Fried, M. (1963). Grieving for a lost home. In: L.J. Duhl (Ed.), *The urban condition: People and policy in the metropolis*. New York: Simon & Schuster, pp. 124-152.

Gilligan, R. (1999). Enhancing the resilience of children and young people in public care by mentoring their talents and interests. *Child & Family Social Work*, 4(3), pp. 187-196.

Gough, K. & Franch, M. (2005). Spaces of the Street: Socio-spatial Mobility and Exclusion of Youth in Recife. *Children's Geographies*, 3(2), pp. 149-166

Google Maps (2016). De Hoogte. Geraadpleegd op 14-07-2016 via <https://goo.gl/maps/Y9sQitsSfyR2>
Google Streetview (2016). Fietspad voor vernieuwing. Geraadpleegd op 14-07-2016 via <https://goo.gl/maps/J3o4Lf8Gk4U2>

Henderson, A. (1999). Youth places and spaces: case studies of two teen clubs. *Journal of Park and Recreation Administration*, 17(2), pp. 28–41.

Hennink, M., Hutter, I., Bailey, A. (2011). *Qualitative research methods*. London: SAGE Publications.

Hidalgo, M.C. & Hernández, B. (2001). Place attachment: conceptual and empirical question. *Journal of Environmental Psychology*, 21(3), pp. 273-281.

Hirsch, B.J. (2005). *A place to call home: after-school programs for urban youth*. Washington DC: American Psychological Association.

Holloway, L. & Hubbard, P. (2001). *People and place : the extraordinary geographies of everyday life*. Harlow: Prentice Hall.

Holloway, S.L. & Valentine, G. (2000). *Children's geographies : playing, living, learning*. London: Routledge.

Hopkins, P. (2010). *Young people, place and identity*. Abingdon: Routledge.

Horton, J. & Kraftl, P. (2005). For more-than-usefulness: Six overlapping points about Children's Geographies. *Children Geographies*, 3 (2), pp. 131-143.

van Hoven, B & Meijering, L. (2011). On the ground. Thinking about people, elements and relations involved in the production of knowledge. In: V.J.I. del Casino, M.E. Thomas, P. Cloke & R. Panelli (red.) *A companion to social geography*. Blackwell Publishing: Malden, pp. 161-180.

de Huismeester (2009). Jaarverslag De Huismeesters 2009. Geraadpleegd op 08-07-2016 via <https://www.dehuismeesters.nl/uploads/files/1/Jaarverslag%202009%20definitief.pdf>

Jorgensen, B.S. & R.C. Stedman (2001). *Sense of place as an attitude: lakeshore owners attitudes toward their properties*. *Journal of Environmental Psychology* 21, pp. 233-248.

- Karsten, L. (1995). Growing up in Changing Cities: On processes of differentiation and segregation in children's daily life. In: L. Karsten, T. Bongertman, G. de Haan, G. van der Straaten & I. Tom (red.), *Building identities: gender perspectives on children and urban space*. Amsterdam: Instituut voor Sociale Geografie UvA, pp. 8-21.
- Karsten, L., Kuiper, E. & Reubsaet, H. (2001). *Van de straat? : de relatie jeugd en openbare ruimte verkend*. Assen: Van Gorcum.
- Karsten, L. & Pel, E. (2000). Skateboarders exploring urban public space: Ollies, obstacles and conflicts. *Journal of Housing and the Built Environment*, 15 (4), pp. 327-340
- Karsten, L. & Felder, N. (2016). *De nieuwe generatie stadskinderen: ruimte maken voor opgroeien*. Rotterdam: nai010 uitgevers.
- Kintrea, K., Bannister, J. & Pickering, J. (2010). Territoriality and disadvantage among young people: an exploratory study of six British neighbourhoods. *Journal of Housing and the Built Environment*, 25 (4), pp. 447-465
- Klein, C. (2013). Social capital or social cohesion: What matters for subjective well-being? *Social Indicators Research*, 110, pp. 891-911.
- Kohlbacher, J., Reeger, U. & Schnell, P. (2015). Place attachment and social ties – Migrants and natives in three urban settings in Vienna. *Population, space and place*, 21, pp. 446-462.
- Kraftl, P. (2006). Building an idea: the material construction of an ideal childhood. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 31 (4), pp. 488-504.
- Kraftl, P., Horton, J. & Tucker, F. (2007). Children, Young People and Built Environments. *Built Environment*, 33 (4), pp 399-404.
- Lewicka, M. (2011). *Place attachment: How far have we come in the last 40 years?* *Journal of Environmental Psychology* 31, pp. 207-230
- Longhurst, R. (2010). Semi-structured Interviews and Focus Groups. In N. Clifford & G. Valentine (Red.), *Key methods in geography* (pp 103-115). London: SAGE.
- Mansvelt, J. & Berg, L.D. (2010). Writing Qualitative Geographies, Constructing Geographical Knowledges. In: I. Hay (red.), *Qualitative research methods in Human Geography*. Oxford: Oxford University Press, pp. 333-355 .
- Manzo, L. C. (2005). For better or worse: Exploring multiple dimensions of place meaning. *Journal of Environmental Psychology*, 25 (1), pp. 67-86.
- Matthews, H. (2003). Coming of age for Children's Geographies. *Children Geographies*, 1(1), pp. 3-5.

Matthews, H. & Tucker, F. (2007). On both side of the tracks: British rural teenagers' view on their ruralities. In: R. Panelli, S. Punch & E. Robson (red.), *Global -perspectives on rural childhood and youth: young rural lives*. London: Routledge, pp. 95-105.

Oakes, S.T. & Price, L. P. (2008). *The Cultural Geography Reader*. Routledge: New York.

Onderzoek & Statistiek Groningen (2014). Wijkcompassen Oude Wijken / De Hoogte. Geraadpleegd op 14-07-2016 via:

<https://os.groningen.nl/basismonitor/index.php?pag=wijkcompassen&kompas=14>

Onderzoek & Statistiek Groningen (2012). Monitor leefbaarheid en veiligheid 2012. Geraadpleegd op 29-08-2016 via:

http://os-groningen.nl/images/stories/rapport/monitor_lv_2012_gemeentegroningen.pdf

Oud, W., Koopman, P. & Veen, A. (2000). *Jongeren in Bos en Lommer en hun tijdsbesteding*. SCO-Kohnstamm Instituut, SCORapport 595. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.

Panelli, R., Nairn, K. & McCormack, J. (2002). "We make our own fun": Reading the politics of youth with(in) community. *Sociologia Ruralis*, 42(2), pp. 106-130.

Peace, R. & van Hoven, B. (2010). Computers, Qualitative Data, and Geographic Research. In: I. Hay (red.), *Qualitative research methods in Human Geography*. Oxford: Oxford University Press, pp. 295-313.

Platform 31 (2007). De Veertig wijken van Vogelaar. Geraadpleegd op 08-07-2016 via <http://kennisbank.platform31.nl/pages/8633/Nieuws/De-Veertig-wijken-van-Vogelaar.html>

Platform 31 (2016). Groningen, Korrewegwijk / De Hoogte. Geraadpleegd op 08-07-2016 via <http://kennisbank.platform31.nl/pages/27658/Groningen-KorrewegwijkDe-Hoogte.html>

Poortinga, W. (2012). Community resilience and health: The role of bonding, bridging, and linking aspects of social capital. *Health and place*, 18 (2), pp. 286-295.

Pretty, G. H., Chipuer, N.H. & Bramston, P. (2003). Sense of place amongst adolescents and adults in two rural Australian towns: The discriminating features of place attachment, sense of community and place dependence in relation to place identity. *Journal of Environmental Psychology*, 23(3), pp. 273-287.

Putnam, R. D. (2007). E pluribus unum: Diversity and community in the twentyfirst century. The 2006 Johan Skytte Prize lecture. *Scandinavian Political Studies*, 30 (2), pp. 137-174.

PWL/CBS (2013). Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2013-2040. Geraadpleegd op 14-07-2016 via

http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/PBL_2013-Artikel-Regionale%20prognose-2013-2040_667_0.pdf

Rijksoverheid (2007¹). Wijkselectie voor de wijkenaanpak – Indicatoren 40 aandachtswijken. Geraadpleegd op 08-07-2016 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leefbaarheid/documenten/kamerstukken/2007/04/24/wijkselectie-voor-de-wijkenaanpak-indicatoren-40-aandachtswijken>

Rijksoverheid (2007²). Wijkactieplan De Hoogte – Samen het verschil maken. Geraadpleegd op 08-07-2016 via <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2007/10/02/het-wijkactieplan-de-hoogte/wapgroningendehoogte.pdf>

Rijksoverheid (2016). Leefbaarheidssituatie, Buurten, 2014. Geraadpleegd op 08-07-2016 via <http://www.leefbaarometer.nl/kaart/?indicator=0&schaalniveau=2&periode=3&referentiekaart=1&locatie=&latitude=&longitude=#kaart>

Smith, H.W. (1995). Ethics in focus groups: a few concerns. *Qualitative health research*, 5(4), pp. 478-486.

Stedman, R. C. (2006). Understanding place attachment among second home owners. *The American Behavioral Scientist*, 50 (2), pp. 187-205.

Trell, E-M., van Hoven, B., Huigen, P.P.P. (2012). 'In summer we go and drink at the lake': young men and the geographies of alcohol, drinking and drunkenness in rural Estonia. *Children Geographies*, 12 (4), pp. 447-463

Trell, E-M. (2013). *Rural realities everyday places and practices of young people in rural Estonia*. Groningen: University of Groningen

Woolley, H. & Johns, R. (2001). Skateboarding: The City as a Playground. *Journal of Urban Design*, 6 (2), pp. 211-230.

Bijlage 1: Interview guide groepsgesprek

Introductie

Aangeven wie ik ben, doel onderzoek, behandeling van de gegevens, aangeven dat het gesprek wordt opgenomen.

Aandachtspunten

- Zou ik een recorder mogen gebruiken om dit gesprek op te nemen? Ik kan het gesprek terugluisteren en hoeft niet aldoor te schrijven tijdens het gesprek.
- Zorgen dat iedereen aan het woord komt, de leerlingen kennen elkaar niet. Oudere leerlingen kunnen misschien dominant zijn.
- Ik moet ervoor zorgen dat het onderwerp van het gesprek gefocust blijft op het juiste onderwerp.
- Zorgen dat iedereen respectvol met elkaar omgaat, er moet een veilige sfeer zijn. Ook niemand bij naam noemen, het blijft anoniem.

Vraag 1:

Ik wil graag weten waar jullie veel komen in de wijk en waarom dit zo is. Ik heb hier een kaart van de Hoogte.

- Geef met een rondje aan waar je woont in de wijk.
- Geef met een vierkantje aan op welke plekken je graag of vaak komt in de wijk.
- Geef met een driehoekje aan op welke plekken je niet graag of minder vaak komt in de wijk.

Vraag 2:

Waarom kom je of komen jullie graag op de bepaalde plekken?

- Doorvragen:
  - o Waarom vind je dat een fijne plek? Wat zijn dingen op die plek die je fijn vindt? Wat doen jullie op die plek? Met wie kom je op deze plek? Heeft deze plek nog andere functies / zijn er andere mensen die deze plek voor andere dingen gebruiken? Hoe vaak kom je op deze plek? Op welk tijdstip?
  - o Gebeurt het ook dat je niet naar de plek toe kan gaan (zijn er bijvoorbeeld andere aanwezig, is het verboden etc.)? Hoe komt het dat je deze plek bezoekt (wie heeft daar invloed op gehad (familie, ouderen))?
  - o Vraag aan de rest van de groep: wie komt hier ook vaak? Wat vind je van de dingen die zonet gezegd werden? Vind jij dat ook? Doe je dezelfde dingen daar?

Vraag 3:

Waarom kom je of komen jullie niet graag of weinig op een bepaalde plek?

- Doorvragen:

- Waarom heb je deze plek als laatste gezet? Wat vind je er niet fijn aan? Waarom vind je dit geen fijne plek? Hoe komt het dat je deze plek niet graag bezoekt (wie heeft daar invloed op gehad (familie, ouderen))?
- Gebeurt het ook dat je niet naar de plek toe kan gaan (zijn er bijvoorbeeld andere aanwezig, is het verboden etc.)?
- Vraag aan de rest van de groep: wie komt hier ook niet vaak? Wat vind je van de dingen die zonet gezegd werden? Vind jij dat ook? Doe je dezelfde dingen daar?

Algemene vragen aan de groep:

Hoe vinden jullie de rol van ouderen op de plekken waar jullie komen?

- Doorvragen: waarom vind je dat? Zijn er verschillen tussen ouderen of volwassenen?

Hoe vinden jullie de rol van het buurtcentrum?

- Doorvragen: waarom komen jullie hier wel of niet? Zijn de ouderen hier net zo als je ouders thuis? Komt iedereen uit de wijk hier? Waarom wel of denk je?

Vind je dat de wijk in geheel is?

- Doorvragen: zijn er delen van de wijk die er 'minder bijhoren'. Waarom vind je dat? Welke gebieden?

Zouden jullie in een andere wijk willen wonen?

- Doorvragen: waarom juist in de Hoogte willen blijven? Of waarom juist weg?

Wie mist de wijk als die op vakantie is?

- Doorvragen: waarom niet, waarom wel? Wat mis je dan wel? Huis of stad?

Als iemand vraagt waar je vandaan komt: wat zeg je dan?

- Doorvragen: Ik kom uit de Hoogte of uit de Stad? Waarom?

Mag ik de volgende gegevens van jullie: naam, leeftijd, woonplaats, school?

Bijlage 2: Interview guide diepte interview met foto elicitatie

Introductie

Aangeven wie ik ben, doel onderzoek, behandeling van de gegevens, aangeven dat het gesprek wordt opgenomen.

Aandachtspunten

- Zou ik een recorder mogen gebruiken om dit gesprek op te nemen? Ik kan het gesprek terugluisteren en hoeft niet aldoor te schrijven tijdens het gesprek.
- Ik moet ervoor zorgen dat het onderwerp van het gesprek gefocust blijft het onderwerp
- Zorgen dat er een veilige sfeer is.

Vraag 1:

Ik heb de foto's uitgeprint, ik wil graag dat je deze gaan ranken. De plek waar je het liefst bent komt zet je op één en de plek waar je het minst liefst komt als laatste. Daarna wil ik dat je dat foto's op de kaart gaat aangeven.

Vraag 2:

Waarom kom je graag op de bepaalde plekken?

- Doorvragen:
  - o Waarom vind je dat een fijne plek? Wat zijn dingen op die plek die je fijn vindt? Wat doen jullie op die plek? Met wie kom je op deze plek? Heeft deze plek nog andere functies / zijn er andere mensen die deze plek voor andere dingen gebruiken? Hoe vaak kom je op deze plek? Op welk tijdstip?
  - o Gebeurt het ook dat je niet naar de plek toe kan gaan (zijn er bijvoorbeeld andere aanwezig, is het verboden etc.)? Hoe komt het dat je deze plek bezoekt (wie heeft daar invloed op gehad (familie, ouderen))?

Vraag 3:

Waarom kom je niet graag of weinig op een bepaalde plek?

- Doorvragen:
  - o Waarom heb je deze plek als laatste gezet? Wat vind je er niet fijn aan? Waarom vind je dit geen fijne plek? Hoe komt het dat je deze plek niet graag bezoekt (wie heeft daar invloed op gehad (familie, ouderen))?
  - o Gebeurt het ook dat je niet naar de plek toe kan gaan (zijn er bijvoorbeeld andere aanwezig, is het verboden etc.)?

Algemene vragen:

Hoe vind je de rol van ouderen op de plekken waar je komt?

- Doorvragen: waarom vind je dat? Zijn er verschillen tussen ouderen of volwassenen?

Hoe vind je het buurtcentrum?

- Doorvragen: waarom komen je hier of waarom niet? Zijn de ouderen hier net zo als je ouders thuis? Komt iedereen uit de wijk hier? Waarom wel of denk je?

Vind je dat de wijk in geheel is?

- Doorvragen: zijn er delen van de wijk die er 'minder bijhoren'. Waarom vind je dat? Welke gebieden?

Zou je in een andere wijk willen wonen?

- Doorvragen: waarom juist in de Hoogte willen blijven? Of waarom juist weg?

Mis je de wijk als op vakantie bent?

- Doorvragen: waarom niet, waarom wel? Wat mis je dan wel? Huis of stad?

Als iemand vraagt waar je vandaan komt: wat zeg je dan?

- Doorvragen: Ik kom uit de Hoogte of uit de Stad? Waarom?

Mag ik de volgende gegevens van je: naam, leeftijd, woonplaats, school?

Bijlage 3: Interview guide diepte interview

Introductie

Aangeven wie ik ben, doel onderzoek, behandeling van de gegevens, aangeven dat het gesprek wordt opgenomen.

Aandachtspunten

- Zou ik een recorder mogen gebruiken om dit gesprek op te nemen? Ik kan het gesprek terugluisteren en hoeft niet aldoor te schrijven tijdens het gesprek.
- Ik moet ervoor zorgen dat het onderwerp van het gesprek gefocust blijft het onderwerp
- Zorgen dat er een veilige sfeer is.

Vraag 1:

Ik wil graag weten waar je veel komen in de wijk en waarom dit zo is. Ik heb hier een kaart van de Hoogte.

- Geef met een rondje aan waar je woont in de wijk.
- Geef met een vierkantje aan op welke plekken je graag of vaak komt in de wijk.
- Geef met een driehoekje aan op welke plekken je niet graag of minder vaak komt in de wijk.

Vraag 2:

Waarom kom je graag op de bepaalde plekken?

- Doorvragen:
  - o Waarom vind je dat een fijne plek? Wat zijn dingen op die plek die je fijn vindt? Wat doen jullie op die plek? Met wie kom je op deze plek? Heeft deze plek nog andere functies / zijn er andere mensen die deze plek voor andere dingen gebruiken? Hoe vaak kom je op deze plek? Op welk tijdstip?
  - o Gebeurt het ook dat je niet naar de plek toe kan gaan (zijn er bijvoorbeeld andere aanwezig, is het verboden etc.)? Hoe komt het dat je deze plek bezoekt (wie heeft daar invloed op gehad (familie, ouderen))?

Vraag 3:

Waarom kom je niet graag of weinig op een bepaalde plek?

- Doorvragen:
  - o Waarom heb je deze plek als laatste gezet? Wat vind je er niet fijn aan? Waarom vind je dit geen fijne plek? Hoe komt het dat je deze plek niet graag bezoekt (wie heeft daar invloed op gehad (familie, ouderen))?
  - o Gebeurt het ook dat je niet naar de plek toe kan gaan (zijn er bijvoorbeeld andere aanwezig, is het verboden etc.)?

Algemene vragen:

Hoe vind je de rol van ouderen op de plekken waar je komt?

- Doorvragen: waarom vind je dat? Zijn er verschillen tussen ouderen of volwassenen?

Hoe vind je het buurtcentrum?

- Doorvragen: waarom komen je hier of waarom niet? Zijn de ouderen hier net zo als je ouders thuis? Komt iedereen uit de wijk hier? Waarom wel of denk je?

Vind je dat de wijk in geheel is?

- Doorvragen: zijn er delen van de wijk die er 'minder bijhoren'. Waarom vind je dat? Welke gebieden?

Zou je in een andere wijk willen wonen?

- Doorvragen: waarom juist in de Hoogte willen blijven? Of waarom juist weg?

Mis je de wijk als op vakantie bent?

- Doorvragen: waarom niet, waarom wel? Wat mis je dan wel? Huis of stad?

Als iemand vraagt waar je vandaan komt: wat zeg je dan?

- Doorvragen: Ik kom uit de Hoogte of uit de Stad? Waarom?

Mag ik de volgende gegevens van je: naam, leeftijd, woonplaats, school?

Bijlage 4: Foto opdracht

De opdracht is als volgt: je gaat in totaal 6 plekken in de wijk de Hoogte fotograferen.

Fotograaf zes plekken in de wijk de Hoogte die sterke belevingen bij jou opwekken.

Deze plekken kunnen bijvoorbeeld je eigen huis, de straat, een speeltuin, een sportveld of een buurtcentrum zijn. Vervolgens maak je een foto van deze zes plekken. Je mag alleen plekken fotograferen die in de Hoogte liggen.

Als je de plekken hebt gefotografeerd email je ze naar mij. Mijn emailadres is: ... . Als je minder dan zes plekken kunt verzinnen is dat niet erg maar probeer er zes te vinden! Meer plekken fotograferen mag!